

Det polska barnhemmet

En kvalitativ fallstudie utifrån Maslows teori om behovshierarkin

Av Annika Kvist

LUNDS UNIVERSITET

Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)

VT 14

Handledare: Marianne Larsson Lindahl

Abstract

Author: Annika Kvist

Title: The Polish orphanage

A qualitative case study based on Maslow's theory of hierarchy of needs [translated title]

Supervisor: Marianne Larsson Lindahl

Assessor: Maria Bangura Arvidsson

The aim of this study was to examine how staff members of an orphanage in north Poland, operate their work to meet children's developmental needs related to Maslow's theory of hierarchy of needs. By semi-structured interviews with four of the staff members, their understanding of the children's developmental needs were studied. The study also focused on the strategies used by the staff to ensure and stimulate the needs of orphans. The interviews were analyzed and discussed by using Abraham Maslow's theory of hierarchy of needs. The results showed that staff understood the concept of Maslow's pyramid of needs and regarded the needs at the bottom of the Maslow pyramid as necessary to meet in order to ensure the children's self-actualization. They also tried to provide children with the opportunity to develop within each higher stage of Maslow's hierarchy of needs. An example was education, since many of the children can have four-year delay in learning due to neglect in the family. By helping the children respect "rules" at a more basic level, this would provide the base for developing knowledge and skills at a higher level in the educational system. The conclusion of the study was that the staff members were well aware of the hierarchy of needs' role in enhancing the children's development and that they applied caring strategies accordingly.

Keywords: Maslow, hierarchy of needs, orphans, caregivers, children, environment, orphanages, institutional care & risk.

Förord

Jag vill tacka min handledare Marianne Larsson Lindahl för den tid och energi du lagt ner för att ge mig vägledning och hjälp. Jag vill även tacka barnhemmet i norra Polen för att gett mig möjligheten att genomföra min undersökning.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Förförståelse	7
1.3 Syfte	8
1.4 Frågeställningar	8
2. Tidigare forskning	8
2.1 Litteratursökning	8
2.2 Forskning.....	9
2.2.1 Institutionaliserings inverkan.....	9
2.2.2 Barns värdering av människans behov	10
2.2.3 Sambandet mellan bristbehov och tillväxtbehov.....	11
2.2.4 Anknnytning och beteendemönster hos barnhemsbarn	11
2.2.5 Maslow i den palliativa vården.....	12
2.2.6 Professionellas arbete med barn	12
3. Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 De grundläggande behoven	14
3.1.1 Fysiologiska behov	14
3.1.2 Trygghetsbehov	15
3.1.2 Kärleksbehov.....	15
3.1.3 Uppskattning och tillhörighet	16
3.1.4 Självförverkligande	16
4. Metod	17
4.1 Val av metod	17
4.1.1 Forskningsansats	17
4.1.2 Intervjuer	17
4.2 Undersökningens genomförande	18
4.2.1 Urval.....	18
4.2.2 Intervjupersoner.....	20
4.3 Undersökningens kvalitet	21
4.3.1 Värderingar.....	21
4.3.2 Studiens reliabilitet och validitet	22
4.3.3 Metodens förtjänster och begränsningar.....	23
4.4 Bearbetning av data	24
4.5 Etiska överväganden.....	24

5. Barnhemmet	26
5.1 Barnhemmet	26
5.1.1 Ekonomi	27
5.2 Personalen	27
5.3 Barnen	28
5.3.1 Beslut om placering	28
5.3.2 Individuell arbetsplan för barn	29
5.3.3 Arbetsplan för familjen.....	29
5.3.4 Återvända till den biologiska familjen	29
5.3.5 Adoptionen	30
5.3.6 Sjukdomar	31
5.4 Barnens vardagar och helger	31
6. Resultat och analys (Maslows behovshierarki)	32
6.1 Fysiologiska behov	32
6.1.1 Sömn och vila.....	33
6.1.2 Måltider	34
6.2 Trygghetsbehov	35
6.2.1 Stabilitet.....	35
6.2.2 Regler och rutiner	36
6.3 Samhörighet och kärlek.....	37
6.3.1 Grupptillhörighet	37
6.3.2 Sociala relationer	38
6.4 Självkänsla.....	39
6.4.1 Medbestämmande.....	39
6.4.2 Bekräftelse.....	40
6.5 Självförverkligande	41
7. Avslutning	42
7.1 Sammanfattning.....	42
7.2 Diskussion	43
Referenser.....	44
Bilagor	47
Brev till barnhemmet (svensk version).....	47
Brev till barnhemmet (polsk version).....	48
Intervjuguide (svensk version)	50
Intervjuguide (polsk version)	51

1. Inledning

1.1 Problemformulering

När vi talar om det sociala arbetets funktion, är det vanligt att associera det sociala arbetet med sociala problem (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008, s. 120; Jönsson, 2010 s. 15). Uppfattningen om vad som är ett socialt problem skiftar även över tid, men även mellan olika samhällen. Ett exempel är hemlöshet som å ena sidan kan ses som ett socialt problem, och å andra sidan som ett bostadsproblem (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008, s. 120). Precis som debatten om hemlöshet, finns det en lång historisk bakgrund om samhällets tillvägagångssätt att ta hand om föräldralösa barn och de barn som ansågs fara illa i den egna hemmiljön. Under slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet fanns det ett stort förtroende till institutionens fostran, som lösning av det som då uppfattades som sociala problem. Institutionerna blev med tiden allt mer uppdelade och det bildades olika slags barnhem, hem för änkor med barn, härbärgen för vård av barn och många andra (Hessle, 2014). De barn som hamnade på barnhem kunde stanna en kortare tid på hemmet som avlastning under någon vecka medan andra befann sig där i väntan på plats i ett fosterhem. Det fanns även många barn som aldrig kom hem till sina föräldrar igen på grund av att föräldrarna inte kunde ta hand om sina barn eller vars föräldrar var döda. När barnen blev äldre flyttades de till något flick- eller pojkbarnhem (Rosell, 2008, s. 169).

Gällande uppfostran på barnhemmen, finns det beskrivningar av barnens vardag, som präglades av rutiner och regler. Det kunde vara noga med att barnen gick och la sig och steg upp på bestämda tider eller att alla barn skulle vara klädda i uniformer (Rosell, 2008, s. 170). Under 1940-talet skedde en kraftig minskning av institutioner för barn och ungdomar. Under 1980-talet fanns det endast ca 1400 platser vid barn- och ungdomshem, jämfört med 1940-talet där över 7000 barn var inskrivna. Det finns idag inga verksamma barnhem i Sverige som det traditionella svenska barnhemmet, istället har det utvecklats andra vårdalternativ för barn och ungdomar. Det finns idag stödinsatser att erbjuda i hemmet för de barn och ungdomar som anses vara i behov av det, men Socialtjänsten erbjuder även insats i form av familjehem eller hem för vård eller boende för de barn och unga som behöver vårdas eller bo i annat hem än det egna (Hessle, 2014).

I likhet med uppfattningen om vad som anses vara ett socialt problem, är det sociala arbetets organisering i ständig förändring i olika samhällen. Även om det idag i Sverige inte finns verksamma barnhem i den traditionella bemärkelsen, lever institutionsfostran starkt kvar

internationellt, där över åtta miljoner barn beräknas att bo på barnhem och andra institutioner (Rädda Barnen, 2014). Polen är fortfarande ett av de länder i Östeuropa där många av barnen fortfarande växer upp på barnhem. På polska kallas barnhemmen för ”Dom Dziecka” som på svenska betyder barnets hem. Barnen bor inte i bostäder utan barnhemmen är uppbyggda som offentliga institutioner och barnen placeras där av olika anledningar. Det kan vara att deras föräldrar har ekonomiska svårigheter vilket kan hindra dem från att ta hand om sina barn, men det kan även vara på grund av föräldrarnas bortgång (Active Child Aid, 2014). 2011 fanns det i Polen 807 olika exempel på institutioner varav cirka 307 stycken (38 %) var barnhemsplaceringar. Det året beräknades 19000 barn vara placerade på institutioner varav 47,3% (8987 barn) beräknades vara placerade på barnhem. Den största andelen placerade barn var i åldrarna sju till sexton år. Av detta framgår att barn i den åldern har mindre chans att hitta en fosterfamilj och relativt ofta blir de kvar på institutioner tills de når vuxen ålder (Polski Komitet Narodowy UNICEF, 2013).

I denna studie riktar jag intresset mot att göra en studie som belyser personalens egna erfarenheter och synpunkter i förhållande till Abraham Maslows teori om behovshierarkin. Maslow (Karlsson 2007, s. 111) menade att vi människor stimuleras av ett antal grundläggande behov, som utgör förutsättningen för människans utveckling. Maslow (1943) konstaterade att människans behov är inordnade i hierarkier (steg) som individen bör uppnå för att utvecklas vidare. För uppnå bästa möjliga utveckling ansåg Maslow att individen bör röra sig uppåt i pyramiden (se sid. 14) för att slutligen fullborda sin utveckling. Fokus för denna studie är att undersöka hur personalens arbete stödjer och bidrar med att tillgodose och till att utveckla barnens behov utifrån samtliga steg i Maslows behovshierarki.

1.2 Förförståelse

Sedan tidig ålder har jag haft intresse av att få veta mer om det arbete som barnhemmen bedriver internationellt, då jag själv växt upp i ett hem där två av mina släktingar, en moster och en morbror, hamnat under institutionens fostran och placerats på barnhem. Min mamma var då tolv år gammal och bodde med sina föräldrar och sex syskon i en liten stad i nordvästra Polen. Anledningen till att min mammas syskon placerades på barnhemmet, enligt min mammas minnesbild av händelsen, var att man ansåg att syskonen for illa i hemmiljön på grund av att hennes far hade alkoholproblem. Enligt min mamma hade hennes föräldrar en relativt god kontakt med syskonen under tiden de befann sig på barnhemmet, dock bröts den kontakten senare och spåren efter syskonen försvann. Det väcker funderingar hos mig hur de barn som idag hamnar på barnhem mår, samt hur deras kontakt ser ut med deras biologiska

familj. Även hur föreståndarna och personalen bemöter och arbetar är intressant och viktigt att ta upp i denna uppsats.

1.3 Syfte

Syftet med min studie är att undersöka hur personalen på ett polskt barnhem arbetar med att tillgodose barnhemsbarnens utvecklingsbehov.

1.4 Frågeställningar

- Hur arbetar personalen med att tillgodose de grundläggande behoven för barnhemsbarnen?
- Vilka strategier använder personalen för att stimulera grundläggande behov hos barnhemsbarnen samt vilka behov anser personalen att barnhemsbarnen är i behov av?
- Vilka förutsättningar finns det för barnhemsbarnen att få sina behov tillgodosedda på barnhemmet?

2. Tidigare forskning

2.1 Litteratursökning

Bryman (2011, s. 96-99) lyfter fram att hur viktigt det är som forskare, att noggrant ta reda på vilka kunskaper som finns om det område man önskar forska om och vad som tidigare gjorts inom området. En noggrann genomgång av litteraturen stärker ens trovärdighet som forskare. Därför är det viktigt att man intar ett kritiskt förhållningssätt till litteraturen. Material till studien har hämtats från tidskrifter, artiklar, böcker och elektronisk material. Den databas som jag använt mig av har varit LubSearch. De sökord som används är förknippade med mitt ämnesområde och sökorden har både används enskilt och i olika kombinationer. Sökorden har bestått av både engelska och svenska ord exempelvis av:

Engelska: Maslow, hierarchy of needs, orphans, caregivers, children, environment, orphanages, institutional care, harm.

Svenska: Barnhem, personal, vanvård, barnhemsbarn, institution.

I min studie var jag angelägen om att hitta forskning som fokuserar på institutionaliseringens påverkan på barn och valde därför att söka på LuBSearch på sökorden institutional care + harm och fick upp 965 träffar. För att mitt material ska upprätthålla vetenskaplig standard och objektivitet, har jag valt att använda mig av referentgranskning (även kallat "*Peer*

review”) i databasen. Att använda referentgranskningen bidrog med en minskning av cirka 782 träffar. Vid tillägg av sökordet ”Children”, resulterade i totalt 167 träffar. Då materialet även skulle handla om risken med institutionalisering, lade jag till sökordet ”risk” och fick fram totalt 26 träffar. Av de 26 träffar som jag fick fram har jag valt att titta på de som hade begreppen institutional care, harm, children och risk i rubriken och fann artikeln ”*Young Children in Institutional Care at Risk of Harm*”.

Eftersom min analys bygger på analys av Maslows behovshierarki ville jag även hitta studier där man använt sig av hans teori i praktiken. Sökorden Children + Maslow's hierarchy of needs gav 102 träffar efter referentgranskningen. Av de 102 träffarna sökte jag precis som ovan sökbegreppen i rubrikerna på träffarna, vilket resulterade i två intressanta träffar “*Children's dreams viewed through the prism of Maslow's hierarchy of needs*” och “*The relationship among deficiency needs and growth needs: An empirical investigation of Maslow's theory*”. Liknande tillvägagångssätt användes vid sökningen efter andra artiklar, där jag enbart tittade på artiklar som hade ovannämnda nyckelord i sin rubrik.

2.2 Forskning

2.2.1 Institutionaliseringens inverkan

I en artikel sammanställer Johnson et.al (2006) forskning som bedömde institutionsvårdens interaktion gällande barnens anknytningsbeteende, sociala- och beteendemässiga och kognitiva utvecklingen (Johnson et.al 2006, s.36). Gällande barns anknytningsbeteende kunde forskningen påvisa att god institutionsvård hade en skadlig effekt på barns förmåga till anknytning, då personalgruppen avstod från att ha nära relationer med barnen (Johnson et.al 2006, s.41). Avsaknaden av en varm och kontinuerlig relation med personalen, bidrog till att barnen påvisade desperata beteenden för att få vuxnas uppmärksamhet och tillgivenhet. Av de tolv studier som presenterats fanns det bara en studie som kunde styrka att sämre villkor vid institutionsvård hindrade möjligheterna för barnen att bilda någon form av relation (Johnson et.al 2006, s.41-42). Av de sju studier som undersökte social och beteendemässig utveckling av barn, kunde enbart en inte hitta ett samband mellan barnens ålder och deras vistelse inom institutionsvården. De mest frekventa problemen var dåliga kamratrelationer, vredesutbrott och dålig koncentration. En återföring av studien kunde påvisa att social och beteendemässig utveckling är ett resultat av den miljö som barnen placerats i. Adopterade barn hade det bättre än barn som återvänt till sina familjer. Adoptivföräldrarna var glada då de gärna ville ha barn medan de biologiska föräldrarna var ambivalenta och inte önskade att få

sina barn tillbaka (Johnson et.al 2006, s.48). Av de tretton studier som studerat den kognitiva utvecklingen, finns det inget som tyder på att institutionsvård är skadlig för den kognitiva utvecklingen. De barn som däremot inte placeras hos familjer innan de fyllt fyra, kan påvisa en kognitiv nackdel jämfört med barn som har tillbringat sina ungdomsår i en familj (Johnson et.al 2006, s.53).

2.2.2 Barns värdering av människans behov

I en artikel redogör Medcalf, Hoffman och Boatwright (2013) för sin studie av barn från förskolan och upp till sjätte klass i olika delar av San Antonino i USA. Barnen fick i uppgift att skriva om sina drömmar och material samlades sedan in från en grundskola i ett välbärgat område, en grundskola och mellanstadieskola från ett socioekonomiskt utsatt område och en grundskola som låg på en flygbas. Materialet analyserades med en utökad version av Maslows behovshierarki och bedömdes på en skala enligt innehållet. Resultaten kodades i kategorierna ålder, klass, kön och skola. Varje skrift blev poängsatt från 1-8 (A-H), där varje dröm kunde ha flertalet poäng. Ett medelvärde beräknades på varje skrivuppgift genom att summera med Maslows rangordning och sedan dividera dem med antalet poäng för varje skrivuppgift för att få det genomsnittliga värdet på Maslows behovshierarki (Medcalf, Hoffman och Boatwright 2013, s. 1327-1330).

Utifrån resultaten kunde man konstatera att kön inte hade någon inverkar på hur man placerar sig inom det genomsnittliga värdet på Maslows behovshierarki, då pojkars och flickors högsta poäng inte skiljde sig ifrån varandra. Däremot upptäcktes en skillnad på eleverna från de olika skoldistrikten, där elever vars föräldrar var högre medelinkomsttagare, var mer benägna att ha högre genomsnittsvärde och högre resultat för varje skrivuppgift. Barnen i välbärgade områden skrev om att ge pengar till de behövande, hjälpa andra och förbättra miljön och världen. Barnen som gick en grundskola på en flygbas skrev om världsfred och jämlikhet, där dessa barn påverkats av föräldrar som varit i krig. För barnen från det socioekonomiskt utsatta området, var mat, tak över huvudet och säkerhet stort behov i livet. Förklaringen till att de inte kunde drömma om högre mål, var att deras grundläggande behov inte var uppfyllda (Medcalf, Hoffman och Boatwright 2013, s.1329-1332).

För att barnen ska kunna sträva mot självförverkligande enligt Maslows behovshierarki måste barnen känna sig dugliga. Genom erfarenheter och möjligheter, formas barns attityder, mål och vision för framtiden. Medcalf, Hoffman och Boatwrigh (2013) menar att barnen måste

lära sig att leva i den miljön de befinner sig i samtidigt som de inhämtar erfarenheter för att stärka sin framtid (Medcalf, Hoffman och Boatwrigh 2013, s.1333).

2.2.3 Sambandet mellan bristbehov och tillväxtbehov

Nästan ett av fem barn i USA levde i fattigdom år 2008, vilket har rapporterats vara den högsta siffran sedan 1998. 2008 var andelen rapporter om barnmisshandel 10/1000 barn vid omkring sjuåttio års ålder. Forskare menar på att det finns ett positivt samband mellan otillfredsställda grundläggande behov (t ex fattigdom) och dåliga resultat för barnen i skolan. Det råder ett samband mellan barnens förmåga och ”tillväxtbehov” (t ex skolprestationer), dock menar Maslow (A. Noltemeyer et al., 2012, s. 1863) att det krävs en tillfredsställelse av ”bristbehov” (t ex fysiologiska behov, säkerhetsbehov och kärlek) för att uppnå de högre behoven. Många av de barn som går i skolan i USA upplever en eller flera brister av behoven, t ex fattigdom, osäker livsmedelsförsörjning och föräldrars arbetslöshet, faktorer som har ökat bland amerikanska barn i skolåldern de senaste åren. I denna studie undersöks sambandet mellan bristbehov och elevernas skolresultat för att sedan utarbeta förebyggande, ingripande och politiska insatser (ibid).

Deltagarna i studien inkluderade elever vars familjer skulle anses vara ekonomiskt missgynnade. Data samlades in via enkätundersökningar där svarsformatet hade en fyrgradig indelning. Resultaten visade ett visst stöd för Maslows teori om att skolprestationer kan vara positivt relaterade i förbättring av bristbehov såsom säkerhet och kärlek. Studien uppvisar även att särskilt utformade stödprogram som försöker minska bristbehov hos elever, kan ha en indirekt effekt på deras skolresultat (A. Noltemeyer et al., 2012, s. 1864). Tillgången till hälso- och tandvård, ett säkerhetsbehov, har uppvisat ett samband med var och en av de fyra utfallsvariablerna. En god hälso- och sjukvård medför minskad frånvaro hos eleverna, eftersom en förebyggande vård hindrar eleverna motivera frånvaro från skolan (A. Noltemeyer et al., 2012, s. 1866-1867).

2.2.4 Anknytning och beteendemönster hos barnhemsbarn

Chisholm (1998) undersökte barn anknytnings- och godtyckliga beteende hos barn som tillbringat minst åtta månader i ett rumänskt barnhem. Chisholm jämförde gruppen med kanadensiskt födda barn som inte varit institutionaliserade och en adopterad grupp från Rumänien som blivit adopterade innan fyra månaders ålder. I respektive undersökningsgrupp filmades interaktionen mellan barn och förälder vid separation och återförening och föräldrarna intervjuades efteråt om eventuella svårigheter som de upplevde med sina barn,

barnens rutiner etc. Inspelningarna kodades enligt en särskild mall för bedömning av anknytning, där bland annat strategier och beteendemönster undersöktes (ibid).

Barn som tillbringat över åtta månader på barnhem visade betydligt mer otrygga anknytningsmönster än i de andra två grupperna. Dessutom hade barnhemsbarnen godtyckligt beteende, något som inte utmärkte sig i de andra grupperna. De barn som visade osäkra anknytningsmönster hade även lägre IQ och fler beteendeproblem (Chisholm 1998).

2.2.5 Maslow i den palliativa vården

På ett hospice och inom den palliativa vården i USA provade man att tillämpa Maslows behovshierarki. Man hade som syfte att åstadkomma en förbättrad metod för att strukturera omsorgen om patienter med hjälp av behovsschemat. Behovshierarkin anpassades till den palliativa vården efter: 1. plågsamma symtom, såsom smärta eller andnöd, 2. rädsla för fysisk trygghet och att dö, 3. ömhet, kärlek och acceptans i en tid av förödande sjukdom, 4. aktning, respekt och uppskattning för personen och 5. självförverkligande (Zalenski RJ & Raspa R, 2006, s. 1123-1124).

Patienten i artikeln fick diagnosen malignt mesoteliom 2003 och läkaren gav honom två månader att leva, emellertid fortsatte han att leva i ett helt år. Efter lindring av den första nivån av hans symtom bearbetades nästa nivå. Genom att uppfylla samtliga bristbehov uppnådde patienten den högsta nivån i behovshierarkin och fick förståelse för sin diagnos. Han visste han var döende, men hans medvetenhet fick en djup existentiell lindring. Det palliativa vårdteamet uppmuntrade patienten att säga hur han ville att hans sista månader skulle vara. Teamet gav honom tillåtelse att drömma. Patienten fick göra saker han trodde att han inte längre kunde göra och började sin rörelse mot självförverkligande. Tillämpningen av Maslows hierarki i vården stabiliserade patienten och förberedde honom att möta sina sista dagar, där självförverkligandet uppnåddes i de sista delarna av hans resa. Vårdpersonalen blev övertygade om att Maslows strategi skulle kunna fungera som den teoretiska ramen för utformningen av insatser som skulle kunna hjälpa till i bedömningen av patienternas behov (Zalenski RJ & Raspa R, 2006, s. 1125).

2.2.6 Professionellas arbete med barn

Vashchenko et al. (2010) redogör i sin studie för personalens egna synpunkter angående sitt arbete med barnen samt barnens behov i barnhemsvården. Detta undersöktes med hjälp av semistrukturerade enkäter.

Gällande de professionellas attityd till sitt arbete med barnen, fann personalen en glädje i att arbeta med barnen. Studien visade att de professionella har en tendens att uppleva emotionell stress på grund av arbetsbelastning, vilket i sin tur medför en oförmåga i att etablera empatiska relationer med barnen (Vashchenko et al., s.586, 2010). De flesta av respondenterna instämde i påståendet om att barnen hade det bättre på institutioner för att de är säkrare där. Personalen trodde däremot inte att barnen kommer växa upp och bli som sina föräldrar, men de ansåg att barnens utveckling äventyras av föräldrarnas livsstil (Vashchenko et al., s.580-581, 2010).

Personalen visade en övertygelse om att föräldrarnas livsstil och avsaknaden av kärleksfulla personer i barnens liv var de främsta orsakerna till barnens försämrade utveckling. Vashchenko et al. (2010) anser att det skulle kunna vara rimligt att anta att personalen uppvisade sådana åsikter framför barnen (om än ut av misstag), vilket skulle kunna vara skadligt för barnens känslomässiga utveckling, självkänsla, och identitetsskapande och kan förvärra deras känsla av övergivenhet och förlust. Eftersom personalen innehar rollen som förmyndare, kan sådana negativa åsikter beröva barnens kontakt med sin familj. Det kan i sin tur skada barnets intellektuella utveckling, då familjemedlemmar har en skyddande roll för den intellektuella utvecklingen (Vashchenko et al., s.586, 2010). I studien betonade även personalen vikten av en god relation mellan personal och barn och att ge barnen individuell uppmärksamhet. Behoven av emotionell omsorg och någon som finns där i egenskap av förmyndare, är faktorer som behövs för att barnen ska nå normativ utveckling (Vashchenko et al., s.587, 2010).

3. Teoretiska utgångspunkter

Maslow är en amerikansk psykolog och filosof inom den humanistiska psykologin. Han arbetade fram en teori om att människans beteende motiveras av ett antal grundläggande behov. Maslow motiverade sin teori i avhandlingen ”*A Theory of Human Motivation*” från 1943. Maslow hade redan i en tidigare avhandling redogjort för tretton påståenden om motivation, som han ansåg måste finnas med i varje motivationsteori som kan göra anspråk på att vara avgörande (Maslow, 1943, s. 370-371).

I ”*A theory of Human Motivation*” gör Maslow (1943) ett försök att formulera en positiv teori om motivation, som har som syfte att tillfredsställa de tretton påståenden som han åberopat tidigare och fastställa dem med kända fakta. Ett av Maslows konstaterande är bland annat att

människans behov är inordnade i hierarkier av makt. Maslow menade att uppkomsten av nya behov oftast vilar på tidigare tillfredsställelse av ett annat behov. Då människan är en begärande varelse, finns det inga behov eller drifter som man kan behandla det på ett isolerat eller åtskilt sätt, då varje drift har ett samband med ett tillstånd av tillfredsställelse eller missnöje av andra drifter (Maslow, 1943, s. 372-373).

Maslow delade upp de grundläggande behoven i två typer: bristbehov och växtbehov. Maslow ansåg att bristbehoven behövs för människans psykiska, fysiska och sociala överlevnad, medan växtbehoven motiverar individen att utveckla sin förmåga. När ett bristbehov tillfredsställs blir människan fylld och nöjd tills det uppstår en obalans och man måste tillfredsställas igen (Karlsson, 2007, s. 110-111). Ser man på behovshierarkin utifrån ett utvecklingsperspektiv (se nedanstående figur), så ska man under livets gång röra sig uppåt i pyramiden om det inte finns något som utgör hinder för utvecklingen. De tre nedersta behoven är de som enligt Maslow är bristbehoven och de som är nödvändiga för individens överlevnad, medan de två översta är växtbehov och handlar om individens utveckling (Karlsson 2007, s. 111).

Bild: Maslows behovspyramid (egen design)

3.1 De grundläggande behoven

3.1.1 Fysiologiska behov

Det fysiologiska behovet menar Maslow, är utgångspunkten i behovshierarkin och förutsättningen för organismens existens. Maslow menar att de fysiologiska behoven och en

handling (som t ex äta) fungerar som kanaler för andra behov. Den som är hungrig kan också söka efter annan tillfredsställelse för att känna sig nöjd, istället för att prioritera föda och omvänt, då det är möjligt att tillfredsställa hungern via andra handlingar som t ex dricka vatten eller röka cigaretter. Maslow menar att de fysiologiska behoven är den största motivationen för människor som saknar allt i livet. En individ som saknar säkerhet, kärlek, mat och aktning, för den är hungern efter mat den starkaste driften för att kunna tillfredsställa övriga behov. När de fysiologiska behoven är i någorlunda balans, menar Maslow att individen strävar efter att uppnå andra behov (Maslow, 1943, s. 373-375).

3.1.2 Trygghetsbehov

När de fysiologiska behoven är tillfredsställda framträder en ny uppsättning av behov som Maslow benämner, trygghetsbehov. Maslow gör en jämförelse mellan den vuxnes trygghetsbehov och ett spädbarns, hos vilken behovet är mycket mer självklart. Spädbarnet visar ingen reaktion alls på hot eller fara, medan vuxna försöker förhindra en reaktion till varje pris. Även om man som vuxen känner sig hotad, kan man inte alltid se det på ytan (Maslow, 1943, s. 376). Hos spädbarn kan man också se en mycket mer direkt reaktion på sjukdomar av olika slag, där sjukdomarna blir hotfulla och verkar göra att barnet känner sig osäkert. Till exempel, kräkningar, kolik eller andra kraftiga smärtor verkar göra att barnet ser på hela världen på ett annat sätt. Ett barn som på grund av dålig mat blir sjuk kan utveckla rädsla, mardrömmar, och ett behov av skydd och trygghet som det inte påvisat innan det insjuknat (Maslow, 1943, s. 377).

Det Maslow (1943) försöker förklara är att vi ägnar en stor del av tiden till att skapa stabilitet och trygghet, en slags ostörd rutin och rhythm. För många vuxna kan en bostad symbolisera grundtrygghet som en bostadslös saknar och behöver för att må bra och för att sedan kunna ta tag i andra behov. En avsaknad av stabilitet påverkar tillvaron i den meningen att vuxna går och bär på en känsla av ångest och rädsla. Neurotiska vuxna agerar i en nödsituation, liksom det osäkra barnet i sin önskan om säkerhet. Maslow menar att en neurotisk vuxen kan sägas bete sig "som om" han var faktiskt är rädd för fysisk åga, eller att han bli övergiven av sina föräldrar (Maslow, 1943, s. 378-379).

3.1.2 Kärleksbehov

Om både det fysiologiska behovet och trygghetsbehovet är någorlunda tillfredsställda, menar Maslow att behovet av kärlek och tillgivenhet dyker upp. En person som inte har några direkta sociala relationer känner sig angelägen om att skapa relationer med folk i allmänhet

och därefter sträva efter andra relationer, så som att finna en partner och så småningom bilda familj. När avsaknad av sociala relationer eller ett hinder föreligger för att uppfylla dessa behov, är detta kärnpunkten för missanpassning och allvarliga psykiska sjukdomar. Att någorlunda både ge och ta emot kärlek leder till att människan strävar efter att uppnå andra mål i livet (Maslow, 1943, s. 379-380).

3.1.3 Uppskattning och tillhörighet

Nästa nivå i behovshierarkin är behovet av att känna uppskattning och tillhörighet. Maslow menar att alla människor i vårt samhälle har ett behov eller en önskan om att bli uppskattade av andra. Alla vill känna respekt eller uppskattning och uppleva styrka samt uppnå självständighet och frihet. Hindrande av dessa behov skapar känslor av underlägsenhet, svaghet och hjälplöshet, som i sin tur ger upphov till antingen grundläggande missmod eller neurotiska tendenser. Maslow menar att tillfredsställelsen som ger självkänsla, är att känna makt och respekt från andra. Det leder till känsla av självförtroende och förståelse för hur hjälplösa människor är utan den. När ovanstående behov, är någorlunda tillfredsställt kan nästa steg tas i behovstrappan (Maslow, 1943, s. 381-382).

3.1.4 Självförverkligande

Behovet av självförverkligande vilar på tidigare tillfredsställelse av fysiologiska behov, trygghet, kärlek och uppskattning. Människor som är tillfredsställda med dessa behov, kallar Maslow (1943, s. 382) för nöjda människor. Behovet av självförverkligande varierar från person till person, för någon kan det vara en önskan att vara en perfekt mamma och för en annan att träna sin kropp att bli så atletisk som möjligt. Även om behoven är uppfyllda, menar Maslow på att man snart kan räkna med att ett nytt missnöje eller rastlöshet kommer att utvecklas hos individen om inte individen fortsätter att sträva vidare i behovstrappan (Maslow, 1943, s. 382-383).

Ordningen inom hierarkin är enligt Maslow inte lika stel som den presenterats, utan det är den talade bilden för den grupp han studerat. Ett beteende kan ha en tendens att bestämmas genom flera eller samtliga av de grundläggande behoven samtidigt, snarare än genom bara ett av dem. Att äta kan delvis vara för att stilla sin hunger, men även för att lindra andra behov (Maslow, 1943, s. 390).

Det har länge diskuterats om ordningen i behovshierarkin och om hierarkin presenteras i den bestämda ordningen som den framställs i vanliga fall (se figur sid. 13). De människor som Maslow arbetade med vid utformningen av behovshierarkin hade de grundläggande behoven i

ungefär den ordning som indikerats ovan. Däremot menar Maslow att det finns ett antal undantag i denna ordning. För vissa människor kan självkänsla vara viktigare än kärlek, då många bär på den uppfattningen att det är mest sannolikt att bli älskad om man är en stark och mäktig person. En annan orsak till undantag i behovshierarkins ordning är när ett behov är uppfyllt under en längre tid, så kan detta behov vara underskattat. Människor som aldrig har upplevt långvarig hunger är benägna att underskatta dess effekter och tillgängligheten till mat kan vara en ganska oviktig sak. Hungern kan komma att domineras av ett annat större behov och det större behovet tycks vara det viktigaste av allt (Maslow, 1943, s. 387).

4. Metod

4.1 Val av metod

4.1.1 Forskningsansats

Bryman (2011, s. 150-151 & 346-347) redogör för två olika forskningsstrategier, den kvalitativa och kvantitativa. Skillnaden mellan de båda metoderna är att den kvalitativa metoden antar ett tolkande synsätt medan den kvantitativa metoden analyserar siffror och generaliserbarheten i värdena. I uppsatsen har jag valt att utgå ifrån den kvalitativa metoden, där jag ska genomföra intervjuer med föreståndare och personal på det barnhemmet som jag har besökt. Anledningen till att jag valde den kvalitativa metoden är att den bidrar med en djupare förståelse för det arbete som föreståndare och personal bedriver på barnhemmet (May, 2001, s. 148).

Beträffande relationen mellan teori och empiri (resultat), finns det olika sätt på hur teori och forskning ska behandlas i relation till varandra. Bryman (2011, s. 26-29) redogör för skillnaderna mellan forskningsstrategierna, där det induktiva angreppssättet handlar om att först studera forskningsobjektet och sedan komma fram till en passande teori. Motsatsen är det deduktiva där man först har en existerande teori och utifrån den drar egna slutsatser. Då syftet för min studie var att belysa barnhemspersonalens egna åsikter och förklaringar kring hur barns behov tillgodoses på barnhemmet i relation till Maslows behovshierarki, har jag ett deduktivt angreppssätt, då jag utifrån teorin analyserar och drar egna slutsatser.

4.1.2 Intervjuer

Att genomföra intervjuer ger en inblick i en persons egna upplevelser, erfarenheter, åsikter, attityder och känslor, något som jag anser är viktigt i relation till uppsatsens syfte (May 2001,

s. 148). Det finns flera olika sätt att utföra en intervju och den intervjuform som jag har utgått ifrån är den *semistrukturerade intervjun*. I den *semistrukturerade intervjun* är frågorna specificerade och följer en intervjuguide som innehåller ämnen som man vill beröra i intervjun. Som intervjuare får man en större frihet i att fördjupa och förtydliga intervjupersonens svar, samt att intervjun blir mer interaktiv (May 2001, s. 150). En sådan möjlighet hade inte nödvändigtvis kunnat ges i en *strukturerad intervjuform*, då man vanligtvis är bunden till sina frågor och kan gå miste om fördjupning i en del svar på grund av att man är bunden till att vara strukturerad (May 2001, s. 148). Anledningen till att jag inte valde att använda mig av den *ostrukturerade intervjuformen*, är att jag som ensam författare till uppsatsen, lättare hade påverkats av den förförståelse som jag har om barnhem. Som ensam intervjuare kan man även få svårt att begränsa sina intervjupersoner, vilket kan innebära att intervjupersonerna kan överta en intervju och styra den i vald riktning (ibid).

I den *semistrukturerade* intervjuformen använder forskaren sig av en intervjuguide. En sådan utformades innan intervjutillfällena. Intervjuguiden har varit till hjälp för att få fram relevant information inom forskningsområdet och för valda frågeställningar. Bryman (2011, s. 350) menar att frågorna i intervjuguiden inte behöver ställas i en exakt ordningsföljd, då det kan finnas risk att gå miste om intervjuns röda tråd om man som intervjuare istället fokuserar på att få med frågorna i följd. Under intervjuerna har jag vid några tillfällen fått möjlighet att ställa frågor som inte funnits definierade i materialet, vilket inte hade varit möjligt och naturligt om jag valt en annan intervjuform (ibid). Något som har varit användbart gällande en fördjupning av en fråga, är att jag ibland bett mina intervjupersoner att vidareutveckla sitt resonemang. När jag har haft svårt att förstå har jag ibland inte heller tagit chansen att fråga vad de menat för att undvika att leda intervjupersonerna till ett svar, utan bett dem att förklara på ett annat sätt.

4.2 Undersökningens genomförande

4.2.1 Urval

Urvalet handlar om, så som Bryman (2011, s.177) beskriver det, att man som forskare behöver avgöra vilken population som passar i studien för att ge en ökad förståelse och insikt inom forskningsområdet. Det representativa urvalet för studiens syfte och själva studien är barnhemspersonal. Jag har sökt personal på olika barnhem i Polen som skulle kunna vara villiga att ställa upp för intervju, men på grund av studiens begränsade tidsintervall bestämde jag mig för att genomföra studien på ett barnhem. Fem olika barnhem kontaktades i norra

Polen utifrån de kontaktuppgifter som fanns på en hemsida som hade ett register på samtliga barnhem i landet. Jag skickade ut epost med ett bifogat brev till barnhemmen, adresserat till direktören. I brevet presenterade jag min studie, studiens genomförande och kontaktuppgifter till mig och min handledare. För att undvika att samtliga barnhem skulle godta förfrågan, skickade jag först ut epost till ett barnhem i taget och ringde sedan upp hemmet. I samtal med direktören för det första barnhemmet uttryckte intresse för studien. Eftersom det varit låga svarsfrekvenser bland personalen i tidigare studier, genomförda av studenter och forskare från det närliggande universitetet, avböjde han min förfrågan. I samtal med administrationen för det andra barnhemmet lovade de att undersöka möjligheten och komma i kontakt med direktören och sedan skicka besked via epost. Någon timme efter telefonsamtalet mottog jag epost om att direktören inte kunde se en möjlighet att genomföra den typen av studier på deras barnhem. Likadant gjorde jag med de resterande barnhemmen, där två av direktörerna var på semester och skulle vara åter senare i april.

Det sista barnhemmet jag kontaktade gav mig tillslut ett godkännande att komma och göra intervjuerna. Personalen som jag var i kontakt med var en aning skeptiska till undersökningen, då det rätt nyligen hade gjorts en studie där. När jag väl kom i kontakt med direktören fick jag ett positivt mottagande att genomföra studien. Direktören bad mig att avvakta någon dag då hon skulle samtala med den personal jag varit i kontakt med, eftersom det var den personalen som ansvarade för besökstiderna. Dagen därpå ringde jag till hemmet och de välkomnade mig de datum som jag hade avsatt i informationsbrevet.

4.2.2 Intervjuform

Sammanlagt genomförde jag fyra kvalitativa intervjuer med barnhemspersonalen under två dagar. Alla intervjuer genomfördes på barnhemmet varav tre i ett av de tre kök som fanns på hemmet. Intervjun med logoped-pedagogen genomfördes i hennes arbetsrum. De intervjuer som genomfördes i ett av de tre köken blev ibland avbrutna då barnen hade möjlighet att få komma in och fråga om t ex tillåtelse att gå iväg när de gjort läxor etc. Det som kan ha påverkat informanterna är att intervjuerna genomfördes i denna miljö. Jag skulle kunna tänka mig att intervjupersonerna var försiktiga och kan ha gett en mer tillrättalagd bild av den aktuella situationen på barnhemmet då intervjun inte kunde genomföras i en avskild miljö.

Intervjuguiden var utformad i teman med underfrågor till respektive tema. Teman i intervjuguiden byggde på samtliga nivåer i Maslows behovshierarki och underfrågorna var relaterade till teman i behovshierarkin. Vid intervjutillfällena använde jag mig av en bild på

Maslows behovshierarki där jag förklarade hur intervjufrågorna var uppbyggda. Att visa behovshierarkin och ha den liggandes jämte mig och intervjupersonen, kan ha hjälpt till så att intervjupersonerna tänkt inom behovshierarkins ramar när de besvarat på mina frågor.

Samtliga av intervjuerna har skett på polska, vilket har medfört att vissa ord och begrepp ibland har varit svåra att förstå då det inte är ord som används i ett vardagsspråk utan inom den givna professionen. Ibland har jag fått orden förklarade för mig och ibland förutsattes jag att förstå vad de menade. Därför har transkriberingen, som gjorts på polska, varit av stor betydelse i denna studie, då det annars hade kunnat uppstått missförstånd. Skillnad i hur man uppfattar olika saker kan ha betydelse för förståelsen (Bryman 2011, s.440). Att intervjuerna genomförts på polska bör ha skapat en trygghet för intervjupersonerna då de kunnat uttrycka sig så som de gör till vardags och inte behövt tänka sig för när de uttryckt sig i intervjun. Som nämnts förutsatte intervjupersonerna att jag ibland förstod vissa begrepp och det som kan ha varit till min nackdel i min studie är att jag ibland inte fångat upp vad som egentligen menats (ibid).

Vid intervjuerna har jag använt mig av diktafon, då jag kunnat vara mer närvarande i intervjun. Innan hade diktafonen provats och fungerat. En provintervju med en släkting gjordes för att få uppfattning om ljudupptagning och hur diktafonen borde vara placerad mellan mig och intervjupersonerna för bästa resultat. Även om det anses att anteckningar kan vara ett distraherande moment valde jag att också föra stödanteckningar (May, 2001 s. 168-169). Risken med att förlita sig på diktafon är att intervjupersonerna kanske inte vill bli inspelade och att transkriberingen tar för lång tid. Ingen av personerna hade något emot att bli inspelade, vilket kan ha att göra med att de under intervjun fick god information om vad data kommer användas till, samt formerna för intervjun (ibid).

4.2.2 Intervjupersoner

Fyra intervjupersoner har medverkat i min studie, där samtliga intervjupersoner varit kvinnor. De två männen som arbetade på barnhemmet var inte tillgängliga vid intervjutillfällena. Som tidigare nämnts i studien har jag försäkrat mina intervjupersoner om att uppgifterna från intervjuerna inte kommer att kunna kopplas till dem. Deras namn, ålder eller annan identifierbar information kommer inte att presenteras i uppsatsen. För att lättare urskilja de medverkande har jag därför ersatt deras riktiga namn med fiktiva svenska namn.

Victoria är en av de personer som har arbetat längst på barnhemmet, nämligen elva år. Victoria berättar att hon tidigare inte hade någon anknytning till arbete med barn, då hon var utbildad sjuksköterska. Victoria berättar att hon alltid har velat arbeta med barn, hon drömde alltid om att arbeta på en förskola, skola eller något liknande. Efter att hon avslutat sina studier inom pedagogik hamnade hon oavsiktligt som volontärarbetare på barnhemmet och ett halvår senare blev hon anställd som pedagog i en av de tre grupperna på hemmet.

Ulrika har arbetat på barnhemmet i åtta år, men först från och med förra året arbetar hon som pedagog. Ulrika har tidigare arbetat som socialarbetare på barnhemmet, men övergick till att arbeta som pedagog i en av de tre grupperna då det fanns en tjänst ledig. Ulrika har både utbildning inom socialt arbete och pedagogik.

Eleonore började arbeta på barnhemmet 2007 och började arbeta i en grupp där barnen var väldigt självgående. Många av barnen närmar sig arton eller är redan fyllda, men är kvar på barnhemmet för att slutföra sin utbildning. Eleonore har tidigare inte haft någon erfarenhet av att arbeta med barn, då hon under sina pedagogiska studier enbart haft praktik på grundskola och på häkte. Efter sin magisterexamen i pedagogik började hon på barnhemmet.

Magdalena är anställd som logoped och pedagog sedan tre månader på barnhemmet. Magdalena arbetar inte heltid, utan hon arbetar även på en grundskola, vilket hon snart har gjort i fem år. Magdalenas arbete går ut på att vara mentor för de andra pedagogerna som arbetar i grupperna, att samverka med andra institutioner så som utbildningsförvaltningen, polis, domstol och även med barnen och deras familjer.

4.3 Undersökningens kvalitet

4.3.1 Värderingar

I den forskningsvärld vi lever i är det omöjligt att man som undersökare har fullständig kontroll över sina förutfattande meningar. Egna värderingar kan dyka upp när som helst, redan vid valet av forskningsområdet, utformningen av frågeställningar och valet av metoder (Bryman, 2011, s.45).

Utöver värderingarna jag växt upp med har jag haft en egen föreställning om hur ett barnhem är uppbyggt. Något som skulle påminna en låst institution med avsaknad av insyn från omgivningen. Även om intervjuerna genomfördes på polska efter att jag översatt min intervjuguide, var jag försiktig när jag ställde frågorna då jag inte ville att de intervjuade skulle ta illa vid sig av dem. Något som jag tror kan ha påverkat studien är att jag var från

Sverige och jag upplevde att personalen extra noga förklarade sina resonemang för att undvika missförstånd. En annan avgörande faktor kan vara att personer gärna vill visa sig duktiga och gärna upprepar något de tycker är särskilt bra.

4.3.2 Studiens reabilitet och validitet

I studien har den kvalitativa metoden använts, då den passade för min undersökning av hur barnhemspersonalen tillgodoser barnens behov utifrån Maslows behovshierarki. Den kvalitativa metoden har däremot en del begränsningar som är värda att lyfta fram.

När en studie kvalitetssäkras används begrepp som *reabilitet*, *validitet* och *transparens*. Det handlar om studiens tillförlitlighet och äkthet. Inom kvalitativa studier kan det vara svårt att slå fast vad forskaren gjort och hur hen kommit fram till sina slutsatser, d v s att metoden brister i sin *transparens* (Bryman, 2011, s.370). Genom att i metod delen redogöra för tillvägagångssättet, bidrar det till att öka tillförlitlighet och kvalitet i uppsatsen.

Validitet, handlar om metodens tillförlitlighet, som i sin tur handlar om att mäta det som är relevant för sammanhanget. Tillförlitlighet och hög kvalitet är en viktig del i arbetet och genom att redogöra för tillvägagångssättet ökas både tillförlitlighet och kvalitet i uppsatsen. För att skapa en hög trovärdighet krävs det även svar på frågeställningarna, korresponderade till intervjuguidens utformning för studiens syfte. Då frågorna handlar om barnhemspersonalens arbete, är det endast de som intervjuats. Det är enbart via dem som jag kan få en bild av hur deras arbete ser ut. Med intervjupersonerna har jag varit väldigt tydlig med att förklara deras roll samt informera om studiens syfte, vilket är enligt Bryman (2011, s.355) bidrar till en ökad tillförlitlighet.

Jag har även i min studie använt mig av *respondentvalidering*, som enligt Bryman (2011) handlar om att låta deltagare från studien ta del av transkriberingen och den slutliga uppsatsen. På så sätt har jag försäkrat mig om att jag presenterat en verklig bild av deras utsago. Samtliga respondenter har fått möjligheter att läsa transkriberingen av deras intervjuer och fått möjlighet att lämna synpunkter och åsikter. Genom detta har jag säkerställt att intervjupersonernas utsagor inte påverkats av subjektiva åsikter och sympatier (Bryman, 2011, s. 369). För att öka trovärdigheten för studien och mina intervjupersoner, har jag innan studien skickat ut mitt informationsbrev på polska till vänner och släktingar i Polen för att få feedback på layout, språk och korrigering av eventuella feltolkningar.

Reabiliteten, handlar enligt Bryman (2011, s.355) om att undersökningen ska kunna göras flera gånger och uppnå samma resultat. Inom den kvalitativa metoden finns det däremot

svårigheter att göra om undersökningen, vilket är betydligt lättare inom den kvantitativa. Då en mindre grupp av personal har intervjuats i en mindre ort, behöver resultaten i denna studie inte överensstämma med personals åsikter från barnhem på en annan ort. Begränsningen inom den kvalitativa metoden förblir att uppgifterna inte är särskilt representativa och svåra att generalisera utanför den aktuella studien (Bryman, 2001, s. 374). Av de fyra intervjuer som genomförts går det inte att dra större slutsatser på grund av det låga antalet respondenter, vilket innebär att slutsatser inte kan dras för all barnhemspersonal i Polen. Ett annat barnhem kan påverka sin personals resultat i en annan riktning då hemmet kan vara annorlunda uppbyggt och ha annorlunda regler (Bryman, 2011, s.355).

4.3.3 Metodens förtjänster och begränsningar

Fördelen med att välja en kvalitativ metod är att man skapar en möjlighet att få detaljerade svar. Valet av en kvantitativ studie kan resultera i svar som snabbt kan kodas och bearbetas (Bryman, 2011 s. 413). Med användning av kvalitativa metod, kan belysning av barnhemspersonalens arbete synliggöras i fråga om hur de tillgodoser barnens behov. Genom att kombinera den kvalitativa metoden och den semistrukturerade intervjuformen, fick frågorna en struktur utan att fasthålla ordningen på frågorna när möjligheten fanns att ställa följdfrågor.

Den allra största skillnaden i valet av kvalitativ metod, är att jag med kvantitativ metod hade kunnat dra en allmän slutsats om att det som kommer att framkomma i min studie faktiskt är talande för barnhem, det vill säga att resultaten skulle kunna säga att det faktiskt skulle kunna vara giltiga för andra barnhem. Men även om jag med hjälp av enkäter hade nått ut till fler respondenter för att kunna göra denna generalisering, skulle jag fått ändra mina frågeställningar och syfte eftersom det inte hade varit lika lätt att få de besvarade (Bryman, 2011 s. 372).

Det som hade kunnat vara en fördel för mig att använda mig av kvantitativ studie är att jag eller någon annan lättare hade kunnat göra en replikation av min undersökning. Svårigheten med att replikera denna och andra kvalitativa studier är att alla gör individuella bedömningar av vad man vill rikta sig in på i studien och vid intervjutillfällena (Bryman, 2011 s. 368-369).

Det som kan ses som en brist i undersökningen är urvalet av intervjupersonerna. Personalen som jag hade haft kontakt med på barnhemmet var den som hade bestämt intervjupersonerna i förväg. Något som Bryman (2011, s.144) beskriver som en grindvakteffekt. Bryman (ibid) menar att man får tillträde till ett område via det som kallas en grindvakt. Den bestämmer om

jag som undersökare får tillträde beroende på om det finns intresse för mitt syfte och motiv. Konsekvenserna av personalens handlande är att hon fick makten att bestämma över intervjupersonerna, vilket i sin tur kan ha påverkat undersökningens genomförande och resultat.

4.4 Bearbetning av data

Samtliga intervjuer som genomförts har transkriberats i efterhand, både inspelningarna och stödanteckningarna från intervjuerna. När transkriberingen var färdig strukturerades materialet upp så att det hamnade under respektive tema i Maslows behovshierarki. När materialet delas upp i olika kategorier utgör det vad Jönsson (2010, s.56) kallar för kodningschema, för att man lättare ska hitta samband vid genomläsning av materialet. Jönsson (2010, s.57) menar att det inte räcker att läsa igenom materialet en gång för att behandla de data man fått fram, och genom att behandla data med ett seriöst tillvägagångssätt visar man även hänsyn till intervjupersonernas avsatta tid för intervjun. Utifrån koderna (tema) från varje intervju har jag hittat samband mellan intervjupersonernas utsagor och kategoriserat det i subteman under respektive huvudtema.

Redan vid utformningen av intervjuguiden valde jag att dela upp den i teman och fortsätta med detta under intervjuerna. I de teman som lyfts fram från Maslows behovshierarki fanns det även en del återkommande subteman i respektive intervju, som jag har valt att lyfta fram i min analys. För att få en överskådlig bild av analysen är den uppdelad i subteman som lyfts fram under respektive tema. Nedanstående diagram presenterar detta.

Fysiologiska behov	Trygghetsbehov	Samhörighet & kärlek	Självkänsla	Självförverkligande
Måltider	Struktur	Grupptillhörighet	Medbestämmande	
Sömn och vila	Regler och rutiner	Sociala relationer	Bekräftelse	

4.5 Etiska överväganden

Barnhemmet som besöktes ligger i den nordvästra delen av Polen. Innan besöket på barnhemmet hade jag på förhand informerat om anledningen till och syftet med besöket i ett informationsbrev som skickades ut via mail. I brevet informerade jag även om att jag ville utföra intervjuer för att ta reda på hur barnhemmet är uppbyggt samt hur man arbetar med barnen i praktiken.

I min uppsats har jag tagit hänsyn till Vetenskapsrådets etiska principer och använt dem som vägledning i min undersökning, för att skydda de inblandade i min studie från negativa konsekvenser. De principer som jag har valt att ta hänsyn till är informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 1990, s. 5-6).

Informationskravet uppnåddes när jag informerade barnhemmet om studiens syfte samt att jag innan intervjun betonade att intervjupersonernas deltagande är frivilligt och att de när som helst under studiens gång kan avsluta sin medverkan utan krav på att ange skäl. Jag informerade även om att materialet från intervjun enbart kommer användas i min uppsats och att intervjupersonerna även kommer erbjudas möjlighet att läsa igenom sin intervju, innan materialet kommer till användning i min studie (Vetenskapsrådet, 1990, s. 7).

Innan studien informerades barnhemmet om intervjuernas förutsättningar, det vill säga att varje intervju kommer att ta ca 60-80 minuter samt att jag vid intervjutillfällena önskar att använda mig av ljudupptagning (Vetenskapsrådet, 1990, s. 7). Eftersom jag fick ett godkännande av barnhemmet samt att de inte hade några invändningar på mitt önskemål om ljudupptagning fick jag ett samtycke och därmed uppfylldes samtycketskravet (Vetenskapsrådet, 1990, s. 9). Med hänsyn till mina intervjupersoners integritet, försäkrade jag mig om att varje intervjuperson frivilligt hade bestämt sin medverkan innan jag påbörjade respektive intervju.

Redan i informationsbrevet, informerades barnhemmet om att uppgifterna i intervjuerna inte kommer att kunna kopplas till intervjupersonerna, då inga namn, åldrar eller annan identifierbar information kring intervjupersonerna kommer att finnas i den färdiga uppsatsen. Barnhemmet fick även information om att materialet kommer att raderas efter studiens sammanställning.(Vetenskapsrådet, 1990, s. 7). De personer som jag mött under min studies gång har jag behandlat med största möjliga konfidentialitet, genom att förvara uppgifterna och intervjuinspelningarna gömda på en säker plats. För att uppfylla konfidentialitetskravet har jag i min uppsats aidentifierat materialet, vilket innebär att intervjupersonerna inte kan identifieras av andra (Vetenskapsrådet, 1990, s. 12).

All insamlad data i studien har enbart användas för uppsatsens ändamål, för att uppnå den sista grundregeln av Vetenskapsrådets etiska principer, nämligen nyttjandekravet. Precis som jag ovan nämnt, har denna information även getts till barnhemmet i informationsbrevet och till intervjupersonerna i samband med respektive intervju.

5. Barnhemmet

Utöver den empirin som samlats för att analyseras i analysen, har jag i detta avsnitt samlat annan information om det barnhem jag besökte. Avsnittet är skapat i syfte för att läsaren ska få en bild av hur barnhemmet är uppbyggt samt få en förståelse för barnhemmets roll.

5.1 Barnhemmet

Det barnhem som jag varit och besökt har en lång historia, då det snart har existerat i femtio år. Barnhemmet var från början enbart till för pojkar, där pojkarna själva fick ha hand om odlingar och uppfödning av djur. Då barnhemmet ligger en bit ut på landet fick pojkarna antingen gå in till byn eller åka häst och vagn. Efter en tid började barnhemmet att ta emot flickor och en tid senare valde man att dela in barnen i fyra grupper, äldre och yngre pojkar, flickor och en grupp med de yngsta barnen. Det huvudsakliga målet för barnhemmet på den tiden var att ge barnen med omsorg och skapa möjligheter för dem att avsluta sina studier och få arbete. I början av 80-talet minskade andelen barn på hemmet en aning och personalen bestämde sig för att bilda tre olika grupper. Uppdelningen i tre grupper har man fortfarande idag.

Samundervisning pågick fram till 2003, då personalen det året valde att skapa ett system som bygger på att institutionen symboliserar hemmet och de tre grupperna betraktas och organiseras som familjer. Syftet är att skapa ett barnhem som ska genomsyras av det naturliga familjemönstret. Varje grupp skulle maximalt kunna ha tio barn, vilket innebär att barnhemmet i sig består av trettio barn. Att blanda grupperna både ålders- och könsmässigt hade som syfte att efterlikna en vanlig familjekonstellation, det vill säga att man precis som i familjen har både äldre och yngre barn. Idealet för ett sådant system enligt personalen är att det finns en manlig och en kvinnlig ledare i varje grupp, dock är det enbart två grupper på barnhemmet som arbetar enligt det systemet, eftersom det saknas utbildade män inom yrkesområdet. Många av barnen kallar sina gruppansvariga för tant och farbror. Victoria förklarar att barnen valt det själva: ”... för att det är de själva som vill och det är inte vi som säger till dem att göra så. Det har även att göra med hemmets tradition...”.

Victoria berättar:

”2013 genomgick vi ytterligare en statlig omorganisation, där man hade som syfte att skapa barnhem upp till fjorton personer, där barn från tretton år kunde få möjlighet att bo, medan man ville familjehemsplacera de yngre barnen. Den

statliga omorganisationen skulle vara i bruk 2019, dock har vi inte kunnat börja arbeta efter denna reform eftersom vi saknar förutsättningar för det”.

Personalen som arbetar på barnhemmet är väldigt missnöjda med omorganisationen och försöker därför att fortsätta arbeta i det gamla systemet. I länet där barnhemmet ligger, har man hitintills valt att bevara barnhemmen i den traditionella formen, dock har man valt att benämna barnhemmen som institutioner för omvårdnad och fostran.

5.1.1 Ekonomi

Den ekonomiska budgeten som barnhemmet tilldelas räcker enligt personalen nästan enbart till mat och möbler. Resor och andra nöjen får finansieras av sponsorer.

Länet där barnhemmet ligger står för en del av barnhemmets ekonomi. Barnhemmet får också lita till privata sponsorer. Victoria menar att ”... hade det inte varit för våra sponsorer, får jag ett intryck av att vi inte hade klarat oss...” Barnhemmet tilldelas inte några resurser, de får 10 zloty/dag (vilket motsvarar cirka 23 svenska kronor). Det ska räcka till mat för ett barn.

Sponsorerna har varit både på gott och ont för barnhemmet. Victoria menar att de tack vare dem fått saker som de enbart kunde drömt om som TV, nytt kök, tvätt- och diskmaskin etc.

Sponsorer som däremot skänker pengar till barnhemmet och betalar in dem på länets bankkonto, ger länet pengarna. De ger dem i sin tur till barnhemmet som om de vore från länets egna medel. I samband med att donationer till barnhemmet ökar, ökar även kravet från länet att barnhemmet skall söka medel från sina sponsorer. Det medför att personalen får ägna extra tid till att söka bidrag för att göra det möjligt för barnen att åka iväg på en gemensam resa, något som personalen inte får något extra betalt för. Risken med att ägna tid åt sådana arbetsuppgifter kan leda till att fokus förflyttas från barnen.

5.2 Personalen

Victoria berättar att det på barnhemmet arbetar totalt nio pedagoger, varav tre av dem enbart jobbar nattsift. Det har varit krav på att nattpersonalen även ska arbeta dagtid, men med hänsyn till barnen och hemmets familjesystem har man förhandlat om att personalen enbart arbetar natt för att undvika en större rotation av personal. Utöver pedagogerna arbetar det två hushållerskor som arbetar med det barnen inte kan hjälpa till med, dels för att de inte kan och dels för att barnen även ska få en känsla av att detta är deras hem. Förutom att hushållerskorna hjälper till att städa, gör de även matinköp och lagar till måltider ibland. De hör med andra ord till familjekretsen. Utöver hushållerskorna finns det en personal som arbetar med de yngsta barnen som inte går i skolan till förmiddagen. På hemmet arbetar även en specialpedagog som

även är utbildad logoped, däremot har man inte kunnat anställa en psykolog då det inte finns någon behörig.

Vårdgivarna har likartade scheman, då alla tre grupperna på hemmet arbetar på samma sätt. De hjälper till med läxor, leker lekar eller hjälper till att förbereda måltiderna. När det kommer till skillnaderna mellan könsrollerna menar Eleonore att:

”Det är självklart att kvinnorna... det som skulle kunna vara skillnaden är att vi kvinnor lägger mer märke till kvinnliga saker. Att de äldre flickorna vet att de kan komma till oss och även när vi inte arbetar så kan de ringa till oss. Männerna motiverar killarna och sysslar med mer manliga saker. Om det är helg kan de grilla, hjälpa till med att städa gården. Det är väl praktiskt sett den skillnaden, annars arbetar vi väldigt lika... vi försöker att komplettera varandra.”

Personalen har inte direkt några övergripande riktlinjer gällande barnuppfostran, utan de menar att de lutar sig mycket på de regler och metoder de använder vid uppfostran av sina egna barn. Personalen har tillsammans inte utarbetat några riktlinjer då de menar att det strider emot deras familjeprincip, där man strävar efter att det ska fungera som en traditionell familj. Personalen menar att varje barn är unikt och har sina särskilda behov, vilket innebär att man behöver arbeta individuellt med varje barn.

5.3 Barnen

De barn som bor på barnhemmet kommer från olika delar av Polen, vilket strider mot de gällande riktlinjerna från länsstyrelsen (motsvarighet i Polen) om att barnen ska komma från det län som barnhemmet finns i.

När barnhemmet grundades var hemmet avsett för barn som kom från olika bakgrunder och som lämnats utan någon som helst omsorg. Det var främst helt eller delvis föräldralösa barn som bodde på barnhemmet. Barn som hade föräldrar utgjorde en liten andel. Idag är det annorlunda då det enbart finns delvis föräldralösa barn som bor där. Inget barn är helt föräldralöst. Barnen som bor där gör det för att deras förälder/föräldrar t ex kan ha problem med missbruk, försörjning, arbetslöshet eller att föräldern/föräldrarna sitter häktade.

5.3.1 Beslut om placering

Precis som socialtjänsten i Sverige, har man i Polen en liknande verksamhet som går under namnet ”Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie”, förkortas MOPR som finns i varje kommun. MOPR är den som får ta emot signaler t ex från skolan om det upplevs att det finns problem i

familjen och övervakar sedan familjen. Det är vanligt att familjerna tilldelas kuratorer eller assistenter som ska arbeta med familjerna. Om föräldrarna inte gör något för att förbättra sin livssituation eller ett barns liv är i fara, har kuratorn rättighet att omhänderta barnet och tillsammans med poliseskort köra barnet till institution för omvårdnad och fostran, d v s barnhem. Om man ska besluta om placering måste kuratorn ha med sig beslut om placering från rätten samt remiss från socialtjänsten, tillsammans med andra dokument angående barnet.

5.3.2 Individuell arbetsplan för barn

För de barn som placeras ska den ansvarige för barnet (någon av de två föreståndarna som ansvarar för den grupp barnet är placerad i) tillsammans med psykolog och specialpedagoger skapa en arbetsplan kring barnet. En sådan plan bör vara skapad inom sju dagar från det barnet har placerats. Om den ansvarige föreståndaren inte kan planera kring t ex barnets hälsa (t ex uppgifter om barnets hälsotillstånd saknas) kan fältet lämnas tomt och fyllas i vid en modifiering av arbetsplanen. Utöver den individuella planen ska varje föreståndare och barnet tillsammans fylla i ett dokument som handlar om barnets tid på barnhemmet under den senaste månaden, t ex om hur barnets kontakt sett ut med föräldrarna och andra närstående personer.

5.3.3 Arbetsplan för familjen

Arbetsplanen som föreståndaren utarbetar med familjen, handlar om vad man vill arbeta med och åstadkomma med familjen. Planen kan sträcka sig från ett halvår upp till ett år och har som huvudsyfte att barnet ska återvända till den biologiska familjen. Om barnet ska besöka sina föräldrar måste domstol ge ett särskilt tillstånd för hemfärd. Efter ett halvår/ett år följer man upp planen för bedömning. Har föräldern inte följt arbetsplanen och gjort något för att förändra sitt liv gör man en helt ny plan. Föräldrarna kan också be om förlängning av planen om de har börjat göra något åt sin situation.

5.3.4 Återvända till den biologiska familjen

Personalens huvudsakliga mål är att undersöka om familjen kommer vara samarbetsvilliga för vidare arbete med socialarbetare och personalen på hemmet, för att så småningom få hem sitt barn. Det har funnits fall där barn återvänt till sin biologiska familj men det har även funnits fall där barn återvänt tillbaka till barnhemmet för att föräldrarna fått nya problem. Om föräldrarna inte alls har någon kontakt med sitt barn under det kommande halvåret, har personalen rätt att i domstol pröva om att frånta vårdnaden från föräldrarna och anmäla barnet för adoption. Som mest har det återvänt sex barn under ett och samma år till sin/sina

biologiska föräldrar, vilket var ett rekordår. Det har inte varit någon framgång med adoptionerna. 2010 var ett rekordår när sju barn blev bortadopterade internationellt.

5.3.5 Adoptionen

Eleonore berättar att alla barn vars föräldrars, vårdnadsrätt fråntagits, anmäls till ett adoptionscentrum, där barnen under tre månader är aktuella för nationell adoption d v s att de väntar på föräldrar från Polen. Efter tre månader blir de aktuella för internationell adoption. De barn som blir aktuella för adoption är barn som är redo att bli bortadopterade. Alla över tretton år måste själva godkänna om de vill bli adopterade. Yngre barn behöver inte ge sitt medgivande, däremot har barnhemmet som policy att om ett barn blir aktuellt för adoption måste de tilltänkta föräldrarna först lära känna barnet. Kan man se en anknytning mellan barn och tilltänkt förälder, påbörjas adoptionsprocessen, med domstolsförhandling om hur lång vistelsetid föräldrarna ska ha med barnet. Vistelsetiden brukar oftast vara på någon annan plats än barnhemmet, där barnet och föräldrarna är observerade av psykologer som känner barnet. Psykologerna pratar med både barnet och föräldrarna och ger sin slutliga åsikt.

De tre syskonen som blev adopterade till Italien vistades tre månader med den tilltänkta familjen, även om vistelsetiden var fastställd till sex månader. Prövning gjordes i domstol om förkortning av tiden. Kostnader för boende, mat och andra utgifter är utgifter som föräldrarna står för och i syskonens fall hade föräldrarna betalat för lektioner i italienska och efter de tre månaderna hade de lärt sig att tala språket. Victoria berättar:

”... jag vet att människor har olika åsikter gällande adoptioner, men jag kan säga dig att jag själv är övertygad om att barn som befinner sig på barnhem borde bli adopterade utomlands. Jag anser att deras liv börjar på nytt d v s de kan inte svärord på adoptivföräldrarnas språk, vilket de kan på polska...”

Personalen anser att en adoption utomlands skapar större möjligheter för barnen, vilket inte riktigt finns i Polen. Victoria förklarar vidare och menar på att:

”Oftast efter man bott på barnhemmet återvänder barnen till sina biologiska hem, vilket innebär att vi endast släcker branden en liten stund tills de fyllt arton. Här lever de lyxliv, de har diskmaskin, tvättmaskin, TV men sen när de återvänder hem kopierar de sina föräldrars beteende. Jag kan inte säga att det alltid är så, då vi har många goda exempel eftersom barnen har fått se ett annat liv...”

Under de två senaste åren har det varken förekommit några nationella eller internationella adoptioner, då det inte funnits några potentiella kandidater. Det har även varit problem med att hitta familjehem då det inte funnits villiga personer för uppdraget. Personalen tror en av de bidragande faktorerna till att adoptionerna inte går bra är att folk söker friska barn, vilket det inte finns på barnhemmet då praktiskt taget alla barn har någon diagnos.

5.3.6 Sjukdomar

Personalen berättar att alla barn som bor på barnhemmet har sjukdomen FAS, som uppkommer på grund av att modern konsumerar alkohol under graviditeten. Barn som föds med FAS kan födas med grava mentala och fysiska problem eller inlärningssvårigheter. Utöver FAS är barn diagnostiserade med epilepsi, inflammation i levern och avvikelser i hjärnbalken. Många av barnen har nedsatt funktionsförmåga och näst intill alla barn har ADHD. Personalen på barnhemmet har inte fått särskild utbildning om dessa funktionshinder, förutom om FAS. De har själva studerat och sökt information om ADHD. Information om sjukdomen FAS, var det en av personalen som läst om i en tidningsartikel. Precis som med FAS hade ingen kunskap om hur man skulle arbeta med sjukdomen som orsakar avvikelser i hjärnbalken. Victoria berättar om två pojkar, där läkarna inte kunde diagnostisera med FAS eftersom symtomen som de då hade var oklar. När väl symtomen började visa sig, fick personalen åka med pojkarna till olika läkare, som var specialister för att ta reda på hur de på bästa sätt skulle arbeta med dem. Ingen kunde vägleda personalen, då samtliga läkare menade att allt skulle bero på hur pojkarna kommer att uppföra sig. Än idag försöker man att på bästa sätt utarbeta logiskt tänkande hos pojkarna, men de visar inga tecken på förståelse.

5.4 Barnens vardagar och helger

Barnen på barnhemmet är mellan två och arton år gamla och vardagarna ser likadana ut för alla barn. Klockan 06.30 är det väckning. De ansvariga i sin grupp hjälper till att förbereda barnen för skolan, de yngsta får skjuts till skolan medan de äldre får åka buss till högstadieskolan eller gymnasiet. Klockan 14.00 hämtas barnen från skolan och det är då "... som vårt gemensamma liv börjar med barnen i hemmet" menar Eleonore. De äldre tar sig hem själva, antingen går de från skolan på en skogsstig eller om de väljer att gå genom grannbyn. De som går på gymnasiet blir skjutsade med en särskild buss eftersom de har en längre resväg. När barnen väl är hemma från skolan omkring klockan 14 och fram till klockan 16 har de så kallad fritid. Då får de göra vad de vill, titta på tv, vara ute eller ligga och vila. Samtliga i personalen menar att alla barnen helst är ute när det är fint väder, de går på promenader,

hittar på utelekar eller vistas i trädgården. Om det är dåligt väder är barnen inne och lagar mat, bakar, leker lekar eller dansar. Då det är väldigt många unga barn menar Eleonore att ”... det är viktigt att organisera tiden för de små...”.

Från och med klockan 16 till klockan 17.30 är det tid för barnen att göra sina läxor och få ett godkännande av den ansvarige efter uppvisad läxa. Många av barnen har aktiviteter utanför hemmet där de t ex två gånger i veckan går på dans. Runt 18-tiden förbereder man kvällsmaten. De äldre barnen ansvarar i olika skift. Den som ansvarar för kvällsmaten, ansvarar också för att städa upp och diska och föreståndaren till. Efter kvällsmaten förbereder sig de yngsta barnen för att gå till sängs och de får hjälp med förberedelserna av föreståndaren. Många av barnen klarar mycket själva, men en del av dem behöver stöd då de inte kan klara allt helt själva. Läggdags för de yngre är klockan 20 och elever på mellanstadiet förbereder sig för att gå och lägga sig klockan 21. Högstadiet har då en timme på sig innan läggdags klockan 22. Elever i gymnasiet har fram till 23.

Personalen berättar att barnen får sova längre på lördagen eftersom de inte är tvungna att gå till skolan, däremot vet alla barnen att de inte kan sova hur länge som helst eftersom lördag är deras städdag. Barnen städar sina garderober, hyllor och tvättar och stryker sina kläder. Efter att barnen städat sina rum hjälper de till att städa köket samt ute på gården. Söndag är vilodag om inte föreståndaren planerat något för sin grupp t ex gå på promenad eller åka på utflykt efter gudstjänsten i kyrkan klockan 11. Klockan 18 är det kvällsmat och efter kvällsmaten ser kvällen ut precis som en vardagskväll.

6. Resultat och analys (Maslows behovshierarki)

I avsnittet kommer jag att presentera hur personalens arbete stödjer och bidrar med att tillgodose och till att utveckla barnens behov i förhållande till samtliga steg i Abraham Maslows teori om behovshierarkin (se sid. 14).

6.1 Fysiologiska behov

Förutsättningen för organismens existens enligt Maslow (1943) är när de fysiologiska behoven är i balans, då de fungerar som kanaler för att tillfredsställa andra behov. Vi människor strävar efter att snabbt tillfredsställa behoven för att uppnå en stabilitet. Barnhemmet där barnen bor, utgör grunden för att barnens fysiologiska behov blir tillfredsställda, som i sin tur påverkas av den rådande miljön och personalens arbete på hemmet.

6.1.1 Sömn och vila

Sömn och vila är enligt Maslow (1943) avgörande för oss individer för att uppnå stabilitet i tillvaron. Vuxna och barn är beroende av lämpligt antal timmars sömn relaterat till sin ålder. Som ovan nämnts har barnen relativt fasta tidpunkter i vardagen och även vid uppstigning och sänggående.

I rundvandringen som jag fick av Victoria fick jag möjlighet att titta in i alla barnens rum, i några av rummen bodde två barn och i några av rummen tre. Flickorna delade rum med flickor och pojkarna delade rum med pojkar. I samtliga rum fanns det olika mängder av leksaker samt bokhyllor där barnen kunde ha sina saker. Jag noterade att alla barnen hade egen sovplats, däremot bestod den inte alltid av en funktionell säng utan kunde vara en schäslong. De rummen barnen bodde i uppfattade jag inte som stora, utan de bestod enbart av några enstaka kvadratmeter.

I samtal med intervjupersonerna påpekar de bristen på utrymmen. Utifrån personalens perspektiv är det inte en optimal bostadssituation för barnen. Personalen anser emellertid att barnen får en plats där de i lugn och ro kan vila och sova ut, vilket inte alltid uppfyllts i hemmen de ursprungligen kommer ifrån. Att barn i samma ålder delar rum kan ses som ett strategiskt val från personalen för att de yngre barnen inte ska störas av de äldre i sin vila och sömn. Uppdelningen styrs av att barnen redan umgås i sin åldersgrupp.

Personalen anser att det är viktigt att barnen får den sömn och vila de behöver för att de ska orka dagen. Genom att se till att underhålla behovet uppnås det som Maslow (1943, s. 373-375) benämner som balans och kan därmed påbörja en strävan efter andra kommande behov. Att barnen bor som de gör på barnhemmet är i sig inga goda villkor, men jämfört med deras tidigare hemsituation är det oftast en förbättring. I denna situation kan uppfyllandet av detta behov av sömn vara mer angeläget än den standard som erbjuds. Andra livsvillkor med lägre standard hade utgjort större risker för barnen att klara sig. För barn som haft svåra hemförhållanden kan den fasta punkten i tillvaron t.ex. tillgång till en egen sängplats där man får uppleva lugn och ro, vara mer angeläget än själva utrymmet. Att barnen nöjer sig med den standarden och inte drömmer om bättre villkor, kan bero på att de tidigare inte kunnat drömma om att ha en egen sängplats då de varken haft mat eller tak över huvudet (Medcalf, Hoffman och Boatwright 2013, s.1329-1332).

6.1.2 Måltider

Maten är ett annat behov som Maslow (1943) kategoriserar under det fysiologiska behoven då den är nödvändig för vår överlevnad. Den viktigaste måltiden på hemmet är enligt personalen kvällsmaten. Den tidpunkten på dagen är det obligatorisk närvaro i respektive grupp för samtliga barn. Kvällsmaten ses som den tidpunkt på dagen där man kan samlas i sina grupper för att prata igenom vad som hänt under dagen och vad som kommer att hända även om det ska planeras något särskilt. Ulrika menar att:

”Det är inte alltid barnen behöver äta något, däremot är det viktigt att stämma av, så allt står rätt till. Det kan vara så att någon vill dela med sig av något som har hänt och prata igenom det med personal och de andra barnen.”

Att barnen och personalen samlas kring kvällsmaten och att barnen får vara med att ge förslag på måltider, berättar personalen är ett sätt för dem att bygga upp relationer med barnen.

För nykomna barn kan personalens arbetssätt ses som ett gott stöd i jämförelse med den depressiva hemmiljön de tidigare bott i. Genom att göra som personalen, fokuserar man inte enbart på det fysiologiska behovet (maten) utan även på relationer. På så sätt arbetar man tillsammans fram en trygg situation med tilltro till livet, som hör till Maslows (1943) nästa steg i behovshierarkin.

Måltiderna som serveras på hemmet är mat som planerats av respektive grupp tillsammans med ansvarig personal. De sätter ihop en matlista för hela veckan. Samtidigt finns en ekonomisk begränsning, och man behöver hushålla med pengarna. Personalen försöker uppmärksamma barnens önskemål så gott det går. Det är däremot inte möjligt att alltid beakta barnens önskningar. Fruktkräm är ett återkommande alternativ till kvällsfikat, då det är billigt och enkelt att tillaga.

Maten är enligt Maslow (1943) den starkaste driften för att kunna tillfredsställa övriga behov. En tillfredsställelse av bristbehoven har bland annat uppvisat en indirekt inverkan på elevers skolresultat (A. Noltemeyer et al., 2012, s. 1864). Utan en tillfredsställelse av hungern hamnar individen i obalans och kan inte fokusera på att sträva efter att uppnå andra behov.

Överlevnaden prioriteras och en hungrig individ blir trött eller rastlös och fokuserar på viktigare saker, som att äta, dricka eller vila snarare än att jobba med övningsuppgifter för att få bra resultat på provet (Maslow, 1943, s. 373-375).

6.2 Trygghetsbehov

6.2.1 Stabilitet

För barnens säkerhet ansvarar personalen, psykologen och socialarbetaren och under natten har två personer sovande jour på hemmet. När vi samtalar kring barnens hälsa är samtlig personal överens om att inget av barnen är fullt välmående. Personalen berättar att barnen kan vara deprimerade och ha problem med att öppna sig emotionellt. Vissa kan komma från hemförhållanden där de kan ha utsatts för kränkande behandling och i vissa fall kroppslig bestraffning. Hur arbetar då personalen med att restaurera stabiliteten hos barnen?

De barn som placeras på barnhemmet behöver många gånger hjälp med att återhämta sig och få det stabila. ”Många av barnen känner sig hotade på grund av förlust av betydande närstående, vilket skapar en generalisering av fientlighet som manifesteras i aggression, tillbakadragande och passivitet.”, berättar Magdalena. När personalen berättar om att få tillbaka stabiliteten hos barnen, pratar de även om hur viktigt det är för barnen att känna sig välkomnade in i en varm miljö. Personalen framhåller även nära kontakt i den sociala interaktionen mellan barn och pedagog som viktig för att uppnå stabilitet. Att arbeta med att ha en god kontakt skapar inte enbart en känsla av lycka och trygghet för barnet, utan den vuxne kan i dialogen med den unge få kunskap om barnet får det stöd det behöver för att gå vidare (Maslow, 1943, s. 378-379).

Personalen berättar att de barn som befinner sig på barnhemmet har i sin grupp utarbetat en gemensam trygghet. Eleonore betonar ändå vikten av att man som personal går in och styr upp i gruppen när ett nytt barn ska komma. Eleonore menar att:

”Det är som att det kommer naturligt för barnen, hos oss finns det inga tecken på diskriminering eller något liknande från barnens sida. Dessutom är de själva så sårbara i sin situation så att acceptansen från deras sida kommer mycket snabbt och barnet blir raskt hemmastatt.”

Både Victoria och Ulrika berättar om en femårig pojke som blev omhändertagen och förd till barnhemmet. Personal och barn visste att han var på väg till dit, och de hade ställt fram lite saker som han och barnen kunde pyssla med. När pojken väl anlände till hemmet sprang han glatt runt och hälsade på alla och lade inte märke till det som personalen och barnen förberett för honom. Det har även funnits tillfällen där det varit flera små syskon och där deras mamma har fått följa med en begränsad tid för att bo med barnen ett tag för att de ska lära känna hemmet, personalen och barnen. Varför barn reagerar som de gör beror framförallt på vilket

anknytningsmönster som barnet har till sina biologiska föräldrar. Barn med osäker anknytning söker uppmärksamhet hos andra och hämtar gärna tröst hos dem, något som är talande för Ulrikas och Victorias berättelse om den femåriga pojken (Chisholm, 1988). Chisholm (1998) menar i sin tur att barns anknytnings- och godtyckliga beteende har och göra med att barnen har lägre IQ och flera beteendeproblem.

Personalen berättar att deras arbete och tankar om lösningar på situationer kretsar kring barnhemmets och deras ideologi om familjen. Som tidigare nämnts är barnen uppdelade i tre grupper och de kallar sig för ”små familjer”. Inom familjen finns en moster och en morbror. I de små familjer som barnen lever i menar personalen att barnen lär sig av de olika situationer som uppstår i det dagliga livet. De två pedagogerna inom den lilla familjesammansättningen ersätter föräldrarnas roll i att vägleda barnen i att hitta nya synsätt och nya sätt att angripa en situation. Personalens kommunikation med barnen medför att barnen får vara med och lära i samtal med personal men också att de genom att observera varandra lär hur de ska agera. Utifrån personalens perspektiv handlar stabiliteten om att barnet känner en trygghet och har lärt sig vad hen kan förvänta sig av sin omgivning. Utifrån kunskaperna och förväntningarna hos omgivningen kan barnet påbörja att forma sin egen rutin och rytm. Är man inte tillräckligt kunnig att göra detta menar Maslow (1943) att det ger upphov till känslor som rädsla och ångest. Att inte uppmärksamma kan inskränka behov på kommande nivå, då en lindring på denna nivå förutsätts för att bearbeta nästa nivå (Maslow, 1943, s. 378-379).

6.2.2 Regler och rutiner

Genom att personalen utarbetat någorlunda fasta tidpunkter och regler under barnens vardagar och helger (som beskrivits i detalj ovan), kan detta delvis förebygga och hjälpa mot ångest och rädsla inför en oviss morgondag (Maslow, 1943, s. 378-379). Som personalen återkommande nämner i samtalen är tidpunkterna i deras vardag enbart en vägledning för dem och barnen om vad som händer under dagen. Det är inte så att kvällsmaten serveras prick 18.00 varje dag. ”Vi försöker att helt enkelt göra så som om det vore som hemma”, menar Eleonore.

Personalen berättar att de arbetar enligt så kallade ”övergripande” regler. Det finns inga regler som finns nedskrivna eller uppsatta på anslagstavlor som barnen ska följa. Personalen anser inte att det rätt inställning, utan menar att barnen lär sig i situationer som uppstår i det dagliga livet. Personalen menar att barnen ständigt lär sig av varandras rutiner och regler, det vill säga t ex att varje söndag ska alla till kyrkan. Precis som personalen betonar även Medcalf,

Hoffman och Boatwrigh (2013, s.1333) vikten av att barnen lär sig att bygga upp ramarna för sina liv. Med tiden lär sig även barnen att de behöver städa upp efter sig och att det inte går att sova i en obäddad och smutsig säng. De yngre barnen har inte lika mycket ansvar och får hjälp av personalen. Med tiden ökar deras ansvar. Personalen berättar att de har egna regler och riktlinjer som de ska förhålla sig till, dock inga som direkt ska påverka barnen. Att få ökat ansvar i äldre ålder kan medföra att barnen känner sig dugliga, vilket är en känsla som enligt Maslow (1943) måste finnas med om de ska kunna sträva mot ett självförverkligande. För att stärka sin framtid och inhämta erfarenheter menar Medcalf, Hoffman och Boatwrigh (2013, s.1333) att barnen måste lära sig att leva i den miljö de befinner sig i.

6.3 Samhörighet och kärlek

6.3.1 Grupptillhörighet

När de ovannämnda behoven är tillfredsställda hos en individ och individen börjar att känna sig trygg, menar Maslow (1943, s. 379-380) att individen börjar söka efter gemenskap med andra människor. Maslow menar att människan vill känna att den är en del av något större än sig själv. Att umgås med andra är inget tvång, men eftersom vi människor i grund och botten är flockdjur försöker vi väldigt ofta att göra det (ibid).

För något år sedan öppnade ett större angränsade län ett nytt barnhem och ville gärna ta tillbaka de barn som härstammade från länet. Ett av barnen som länet var intresserat av var en femårig pojke som bott på barnhemmet i tre år. Alla i personalen blev väldigt upprörda och gick emot länets vilja att få tillbaka honom, då de menade att man inte kan se barnen som objekt som flyttas runt, Victoria citerar deras förra direktör:

”Vi behandlar inte barnen som objekt, då barnen är levande individer som har känslor och som vet vad de känner. Dessutom är våra barn, de flesta av våra barn, så skadade i livet av negativa erfarenheter, att vi som vuxna inte ska lägga till mer... De är levande, de känner, de kan känna och de vill.”

Genom att stå fast vid och bruka den förra direktörens principer, anser personalen att de förmedlar till barnen att de hör till ett större sammanhang och att de inte bara är barn som bor på hemmet för att de måste det. Hade barnhemspersonalen istället fattat ett beslut om att omplacera barnet, hade barnet återigen fått bygga upp tryggheten inom sig i den nya miljön med ny personal. Att återigen bygga upp tillit till en annan främmande person kan vara tidskrävande, särskilt för de barn som inte haft någon riktigt relation till någon av sina familjemedlemmar. Ett hinder att uppfylla behovet av sociala relationen riskerar att förhindra

en strävan efter att uppnå andra mål i livet och bidra med att man faller tillbaka i behovshierarkin (Maslow, 1943, s. 379-380).

6.3.2 Sociala relationer

Utöver att barnen umgås med varandra på hemmet, berättar personalen att barnen tillåts gå till kompisar och kompisarna är välkomna att besöka dem. Kompisar som inte kan uppföra sig och riskerar att ha dåligt inflytande, förbjuds barnen att umgås med. Personalen menar att de vill skydda dem ifrån negativt inflytande. Vad det gäller föräldrarna har man samma policy samt att föräldrarna måste ha tillstånd från domstol om barnen ska åka hem till dem. Om något av barnen önskar att umgås med någon av pedagogerna, uttrycker samtliga i personalen att det givetvis finns tillfälle till egen tid med dem.

Födelsedagar och andra högtider är tillfällen som enligt personalen är väldigt viktiga i barns liv. Personalen berättar att de ser till att fira barnens födelsedagar inom den grupp de tillhör och födelsedagsbarnet får bjuda in kompisar och andra personer de önskar bjuda. Det serveras tårta, det finns ballonger och det ges presenter. Konfirmationen firas den sjuttonde och artonde maj, personalen berättar att man precis som under födelsedagsfirandet köper presenter, äter tårta, tar emot gäster i det gemensamma samlingsrummet som är uppdukat och dekorerat.

Utifrån personalens perspektiv är det viktigt att barnen ges möjlighet till kontakt med sina biologiska föräldrar. Personalen menar att det kan vara viktigt i den meningen att målet är att de någon gång ska återvända till den biologiska familjen och behöver därför ha en sund relation om de ska kunna gå vidare och utvecklas i nästa nivå (Maslow, 1943). Något som även forskningen påvisar, då den har påvisat att en av de stora orsakerna till barnens försämrade utveckling är avsaknaden av kärleksfulla relationer i barnens liv (Vashchenko et al., 2010). Personalen som tilldelats rollen som barnens förmyndare har en avgörande roll för att barnen ska kunna utveckla en sund relation till sin biologiska familj. Genom att personalen pratar gott om föräldrarna och uppmuntrar barnen till fortsatt relation, stärker de barnens känslomässiga utveckling, självkänsla och identitetsskapande. Familjemedlemmarna har visat sig ha en skyddande roll för den intellektuella utvecklingen och negativa åsikter kan beröva barnens kontakt med sin familj, vilket i sin tur skadar barnets intellektuella utveckling (Vashchenko et al., s.586, 2010).

6.4 Självkänsla

6.4.1 Medbestämmande

Victoria berättar:

”Många av de äldre barnen som kommer till barnhemmet, kommer med många hemska upplevelser i bagaget. De kan ha lärt sig att manipulera sin förälder för att pressa ut pengar, när föräldern är nykter, för att den ska köpa skor, bulle, godis eller något annat. Många av ungdomarna kan många svordomar, de använder sådana ord som vi inte använder här när de bråkar med varandra... Även om vi i personalen arbetat rätt så länge och är erfarna, så kanske jag överdriver lite grann, men barnen kan stjäla, för att de har lärt sig hemma för att få pengar till att köpa bulle eller något annat... ”

Det har hänt att barn har stulit på barnhemmet, särskilt när de är nya på stället. Personalen berättar att de strävar efter att skapa en hemmiljö, något som införts av deras förra direktör. Alla i personalen arbetar med att barnen ska känna att sakerna i hemmet är deras, att det är deras bord, deras soffa och om de tar sönder något kommer de helt enkelt inte att ha något.

Personalen menar att de fostrar barnen att känna att de har rätt att ta beslut och att de inte är objekt. Att känna sig uppskattad kan handla om att man har makt över sin situation och att man får respekt. Inom ramen för uppskattning kan det även handla om andra behov så som självförtroende och kompetens (Maslow, 1943, s. 381-382). Förutom att barnen har makt att ta beslut över hur de vill handskas med sakerna i hemmet, vill personalen även få med barnens åsikter om de planerar någon fest t ex vilka gäster som ska bjudas, om det ska visas upp något sång- eller dansnummer etc. Victoria förklarar att:

„Vi strävar efter att de ska delta i vardagens beslut i huset och att de ska känna att detta är deras hem. Vi har inte heller någon skylt på vår byggnad som visar att detta är ett barnhem eller institution. De kommer alltid att veta att detta är ett barnhem (paus), men de känner det som ett substitut för ett hem. När de kommer ut härifrån och kommer vara 20-22 år kommer de alltid att tala om barnhemmet som mitt hus...”

Utifrån personalens perspektiv, försöker de vägleda barnen i att livet inte alltid behöver vara så som de erfarit det tidigare. Genom att ge barnen möjlighet att följa med på resor och utflykter, visar personalen barnen att livet kan se annorlunda ut och hur man kan leva. Ulrika citerar ur ett samtal med ett barnhemsbarn som flyttat ut för några år sedan, han sa så här:

”Jag vill inte leva så som mina föräldrar, jag vet hur människor kan leva och jag vill också leva sådär annorlunda.”

De barn som hamnar på barnhem har med sig negativa erfarenheter. De flesta får det bättre på barnhemmet då de får bättre levnadsvillkor, något som de enbart tidigare kunnat drömma om (Vashchenko et al., s.580-581, 2010). Även om barnen får denna tillfredsställelse som enligt Maslow (1943, s. 381-382) ger upphov till självkänsla, kan barnens framtida utveckling äventyras av föräldrarnas tidigare livsstil (Vashchenko et al., s.580-581, 2010). Att hamna på institution innan fyra års ålder däremot har påvisats vara en nackdel för den kognitiva utvecklingen jämfört med barn som har tillbringat sina ungdomsår i en familj (Johnson et.al 2006, s.53).

6.4.2 Bekräftelse

Utöver utflykter deltar barnen i fritidsaktiviteter utanför hemmet. Personalen berättar att barnen lär sig dansa, går på karate, spelar fotboll och några lär sig spela ukulele. Barnen får välja att delta i de fritidsaktiviteter som de själva önskar, dock bevakar personalen barnen så att de undviker att gå på en aktivitet ena dagen och nästa aktivitet nästa dag. Personalen vill att barnen ska lära sig att behärska sina intressen och välja med omsorg. När de bestämmer sig för att välja något ska de avsluta aktiviteten. Vid tävlingar och uppträdanden följer personalen med och stöttar och för att visa att de har genuint intresse för det barnen gör. Genom att personalen sätter fokus på barnens aktiviteter och vad de kan göra, kan det bidra till att barnen kan utveckla en ny kreativ roll. Barnen får möjlighet att se sig själva med nya ögon och för ett stärkt självmedvetande, vilket möjliggör för dem att utveckla nya relationer.

Självkänsla handlar om att man som individ kan känna att man kan klara av något och att man duger, att man mår bra. Många av de barn som bor på hemmet kommer från hemförhållanden där de vuxit upp i en trasig omgivning. Eftersom vi människor formas och utvecklas i den omgivning vi vistas, är det av stor betydelse för barnen att känna att det går att växa upp i en annorlunda miljö än den de är vana vid.

Brist på självkänsla är ett hinder för barnen att fortsätta utvecklas. Om man inte uppmärksammar barnen på det sätt som de vill bli uppmärksammade på kan det skapa en känsla av mindre värde och bidra till en känsla av misstro, vilket i sin tur kan hindra en vidare utveckling. Barn med minskad självkänsla är lättare att såra och en konfrontation kan kännas som ett angrepp (Maslow, 1943, s. 381-382).

Att som personal och förmyndare visa ett genuint intresse är en avgörande faktor för att barnen ska nå en gynnsam utveckling. Genom att ge barnen individuell uppmärksamhet och lägga tonvikt på en god relation mellan personal och barn, stödjer och bidrar man till en fortsatt utveckling hos barnen (Vashchenko et al., s.587, 2010). Det är viktigt att som personal att försöka att inte låta den emotionella stressen spegla ens arbete, då den har visat sig påverka etableringen av empatiska relationer med barnen (Vashchenko et al., s.586, 2010)

6.5 Självförverkligande

Personalen berättar att de barn som hamnar på barnhemmet bär oftast med sig obehagliga upplevelser, känslor av att ha blivit avvisade. De har alla problem i skolan och kräver mycket tålamod, styrka och förståelse. Victoria anser att:

”Inget barn är förlorat, men dessa barn är svåra att ha att göra med på grund av deras bakgrund och tidigare känslomässiga upplevelser.”

För att barnen ska kunna utvecklas och låta sitt eget jag komma till uttryck, är samtliga i personalen överens om att de lägre behoven behöver vara tillfredsställda. Ett exempel är skolgången, där många av barnen kan ha fyra års fördröjning i lärandet på grund av försummelse i familjen. Utifrån personalens perspektiv handlar det om att hjälpa barnen att komma ikapp och hjälpa dem att skaffa sig kunskaper och färdigheter som de behöver i framtiden. Det kan handla om att inse vikten av att gå i skolan och respektera existerande regler och normer, vilket lärs in i de lägre nivåerna av behovshierarkin.

Personalen berättar att processen med att förbereda ungdomar för självständighet och självförverkligande börjar vid tidpunkten då barnen kommer till barnhemmet och deras vistelse där. Personalen ställs inte inför en enkel uppgift när de behöver förbereda och forma barnen inför deras nya liv. Som personal behöver man vara förberedd att även om barnens behov uppfylls, kan ett missnöje leda till att de återigen hamnar lägre i behovshierarkin (Maslow, 1943, s. 382-383). Utöver att se till att barnets behovs tillfredsställs behöver personalen arbeta och motivera barnens personliga tillfredsställelse och så att de känner sig nöjda med sig själva.

Personalen berättar att de inte enbart arbetar med att stärka ett behov i taget, utan balanserar samtliga av behov. Personalen visar en förståelse för att ett beteende inte alltid bestäms av ett behov, utan att det kan påverkas av samtliga av de grundläggande behoven samtidigt, något som Maslow (1943, s.390) lyfter fram som viktigt ståndpunkt vid utformningen av sin teori.

Att arbeta med och uppfylla det Maslow (1943) benämner som bristbehov har visat ha en positiv och stabiliserande inverkan på ens rörelse mot självförverkligande. Utformning av insatser utifrån behovshierarkin skulle även kunna hjälpa till i bedömningen av barnhemsbarnens behov (Zalenski RJ & Raspa R, 2006, s. 1125). Även om man uppfyllt alla behov är känslan av självförverkligande inte långvarig, Maslow (1943, s.382-383) menar att man behöver sträva vidare efter att uppfylla nya behov om man vill undvika att uppleva missnöje eller rastlöshet.

7. Avslutning

7.1 Sammanfattning

Vuxna kan enbart uttala tankar om vad de tror barn behöver, då de anser sig veta vilka behov som behöver tillfredsställas för att barn ska må bra. Det är däremot inte förrän man som vuxen kan föra en dialog med ett barn och man kan få reda på hur barnet känner och vad det verkligen vill. Dialogen är betydelsefull för vuxna då den hjälper oss att få reda på om vi hjälper barnen att sträva mot rätt mål. Som ovan nämnts kommer de placerade barnen från dåliga hemförhållanden och målet med deras placering är att de återigen ska få återvända hem till förbättrade hemförhållanden eller bli bortadopterade till goda hemförhållanden och en kärleksfull familj.

Uppsatsens syfte har varit att undersöka hur personalen arbetar med att tillgodose barnhemsbarnens utvecklingsbehov relaterat till Maslows teori om behovshierarkin. Att använda mig av Maslows teori har bidragit till att jag fått en noggrann överblick över vad som sker i det dagliga arbetet på hemmet samt om detta arbete täcker samtliga behov i behovshierarkin.

Om man tittar på Maslows behovshierarki och den information som presenterats under respektive kategorier och teman, kan man dra slutsatsen att personalen arbetar inom ramen för de behov som Maslow (1943) anser vara nödvändiga för att uppnå en utveckling. Att barn får möjlighet att uppleva stabilitet i familjen är av avgörande betydelse för barns relationer med andra vuxna och nya relationer i livet. En avsaknad av detta kan leda till att barnen går och bär på en känsla av ångest och rädsla (Maslow, 1943, s. 378-379). I de familjegrupper som barnen umgås i, träffar de begränsat med personal, då man lämnat över det huvudsakliga ansvaret för omsorgen till två i personalen. Att barnen får vara del av en sådan grupp kan

hjälpa barnet att hitta sin identitet och hjälpa barnet att bygga upp en ny säkerhet och skydd i gruppen.

Studier har påvisat att barn inte alltid behöver sträva efter ett visst mål i en särskild ålder, utan att deras mål kan påverkas av den miljö som de vistas i. För barn från ett välbärgat område kan en förbättring av miljön vara mer angeläget, medan för barn från ett socioekonomiskt område med låg status är mat, tak över huvudet och säkerhet ett stort behov i livet. Att barnen inte kunde drömma om högre mål, ansågs ha och göra med att deras grundläggande behov inte var uppfyllda (Medcalf, Hoffman och Boatwright 2013, s.1329-1332). Om man belyser barnhemmet och personalens arbete utifrån Maslows teori, kan man se att personalen uppmärksammar en rad behov som kvalificerar sig under respektive kategori i behovshierarkin, t ex sömn och måltider som utgör fysiologiska behov (Maslow, 1943, s. 373-375).

Samtliga tre grupper på barnhemmet arbetar utifrån en familjeideologi, vilket innebär att barnen får lära sig att handskas med de vardagliga situationerna som uppstår. Tanken är att gruppen och metoderna för gruppen ska efterlikna en vanlig familj gällande bland annat regler och rutiner. Det är inom gruppen som barnen lär sig hur de ska bete sig och hur man ska gå tillväga för att utvecklas. Personalen formar sitt arbete efter en del vardagliga behov (behov av trygghet eller behov av samhörighet) som de anser att barnen behöver för att fullborda den personliga utvecklingen. Att känna samhörighet kan handla om att man får möjlighet att ingå i en grupp och känna att man bidrar med något inom den. Trygghet kan handla om att man känner att man har en stabil tillvaro och inte bär på en inre rädsla.

7.2 Diskussion

Barnhemmet som jag besökte hade ingen särskild hög standard och deras boendeförhållanden var enkla. Det framgick inte någonstans i intervjuerna att barnen var missnöjda med standarden och utrymmet i rummen de bodde i. Att det har blivit så tror jag har och göra med det studien försöker förklara, att barnens grundläggande behov sällan är uppfyllda. Barnen har ibland tvingats stjäla hemma för att få pengar att köpa mat. Eftersom det behovet numera uppfylls av barnhemmet kan det vara så att man strävar efter att uppnå andra behov och förbiser standarden.

Att barnen får dela rum beroende på deras kön tycker jag är bra då barn, särskilt äldre, har olika intressen och att man som flicka lättare kan tycka att det är obehagligt att dela rum med en jämnårig kille. Det kan skapa en rädsla att bli sexuellt utnyttjad, särskilt när man redan

befinner sig en utsatt situation och eventuellt har sådana erfarenheter med sig från tidigare. Dock är jag tveksam till att barnen inte verkar störas av det lilla sovutrymmet och att de känner sig utvilade. Kan barnen vara så disciplinerade (särskilt i de yngre åldrarna) och finna stillhet så lätt vid läggdags eller är det en annan verklighet?

Att det inte finns förutbestämda regler uppsatta kan vara bra då det hade kunnat vara så att reglerna hade begränsat ett barn mer än ett annat. I en "vanlig" familj finns vanligtvis inte uppsatta regler, utan man får lära sig hur var och en vill ha det för att det ska fungera. Tanken kring denna metod är väldigt god, däremot kan det vara svårt för barnen att vilja lära sig av varandra.

Även om personalen arbetar med att tillämpa och uppfylla bristbehoven hos barnen, är jag tveksam till om att institutionalisering av barn på barnhem skulle kunna vara ett hem där god utveckling kan ske. Personalen ska inte fräntas att de gör ett fantastiskt arbete med barnen för att skapa en meningsfull tillvaro och vägledning om hur livet kan och bör vara. Dock tvivlar jag på att personalens arbete kan ha en långvarig inverkan på barnen efter att de lämnat institutionen. Är det så att det bara ges en viss lindring och hämmar en del beteenden för en stund? Det kanske är så att barnhemmet enbart kan mildra barnens upplevelser och agera som skyddsnät den tid som barnen vistas där? Men när barnen sedan väl lämnar institutionen hamnar de lätt återigen i riskzonen och kan komma i den miljö som de en gång blivit räddade ifrån, såvida de inte adopteras och förhoppningsvis hamnar i en trygg och stabil familj. Det hade kunnat vara något intressant att studera vidare.

Referenser

Bergmark, Jan (2012) *Självförverkligandets psykologi*. Stockholm: Natur och Kultur (e-bok)

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Chisholm, Kim (1998) "A Three Year Follow-up of Attachment and Indiscriminate Friendliness in Children Adopted from Romanian Orphanages" *Child Development*, August 1998, Volume 69, Number 4, Pages 1092-1106

J.T. Castillo et al. (2012) "Orphanage caregivers' perceptions: The impact of organizational factors on the provision of services to orphans in the Ashanti Region of Ghana." *Journal of Children and Poverty*. Vol. 18, No. 2, September 2012

- Johnson et al. (2006) "Young Children in Institutional Care at Risk of Harm." *Trauma Violence Abuse*. Vol. 7, No. 1 January 2006
- Jönsson, Håkan (2010) *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning och socialt arbete*. Malmö: Liber
- Karlsson, Lars (2007) *Psykologins grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Marcovitch et al. (1997) "Determinants of Behavioral Problems in Romanian Children Adopted in Ontario International" *Journal of Behavioral Development*. January 1997 20: 17-31
- Maslow, Abraham (1943) "A Theory of Human Motivation" *Psychological Review*. Vol 50 No 4 July 1943
- May, Tim (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Medcalf Neva Ann, Hoffman Thomas & Boatwright Cassie (2012) "Children's dreams viewed through the prism of Maslow's hierarchy of needs". *Early Child Development and Care* Volume 183, Issue 9, 2013
- Noltmeyer et al. (2012) "Children's dreams viewed through the prism of Maslow's Hierarchy of needs." *Early Child Development and Care*, Volume 183, Issue 9, 2013
- Hessle, Sven (2014) "Barn och ungdomsvård" (elektronisk), *Nationalencyklopedin* <<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/barn-och-ungdomsvard>> (Hämtad: 2014-03-16)
- Rosell, Sven (2008) "Bilder från ett barnhem: "Ibland kom vuxna och tittade på barnen" I Swärd, Hans & Egerö, Marie-Anne (red.) (2008) *Villkorandets politik: fattigdomens premisser och samhällets åtgärder – då och nu*. Malmö: Égalité
- Rädda Barnen (2014) "Världen är uppochner – hjälp oss att vända den rätt" (elektronisk), *Rädda Barnens officiella hemsida* <<http://www.raddabarnen.se/press/kampanjer/varlden-ar-uppochner/>> (Hämtad:2014-03-16)
- Svensson, K, Johnsson E & Laanemets, L (2008) *Handlingsutrymme- utmaningar i socialt arbete*. Natur och Kultur. Stockholm

Vashchenko, Maryna & Easterbrooks, Ann M & Miller, Laurie C. (2010) "Becoming their mother: Knowledge, attitudes, and practices of orphanage personnel in Ukraine". *Infant mental health Journal*, Vol. 31(5), pp 570-590.

Vetenskapsrådet (1990). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (Elektronisk) <http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf>
(Hämtad:2014-03-16)

Zalenski Robert & Raspa Rickard (2006) "Maslow's Hierarchy of Needs: A Framework for Achieving Human Potential in Hospice." *Journal of palliative medicine*, Volume 9, Number 5, 2006.

Bilagor

Brev till barnhemmet (svensk version)

Kära Herr/Fru

Jag heter Annika Zofia Kvist och studerar socialt arbete vid Lunds Universitet i Sverige. Under denna termin skriver alla studenter en kandidatuppsats och får regelbundet stöd och råd från handledare i sitt skrivande.

Jag har alltid haft intresse av att hjälpa andra människor. Under min praktikperiod på Socialförvaltningen i Sverige, väcktes intresset hos mig om att få veta mer om det internationellt socialt arbete med barn. Denna termin har därför tagit möjligheten att lära mig en del av det sociala arbetet som bedrivs i Polen. I min kandidatuppsats har jag därför valt att genom en intervjustudie fördjupa mig i det polska barnhemmet. Jag är intresserad av att undersöka vilka barn som placeras hos er på barnhemmet samt om personalens arbete med barnen.

Jag skriver härmed med önskan om att genomföra intervjuer med personal som arbetar på ert barnhem någon gång mellan den 22-30 april. Jag räknar med att varje intervju kommer att ta ca 60-80 minuter och ni kan påverka när ni önskar att intervjun skall äga rum. Efter att intervjun sammanställts och transkriberats kommer det även erbjudas möjlighet att gå läsa igenom intervjun.

Samtycke

Det är viktigt ur ett etiskt perspektiv att ni som deltagare är medvetna om att ni har möjlighet kontakta mig eller min handledare Marianne Larsson Lindahl om det uppkommer frågor om studien. Det kommer även att finnas utrymme för att ställa frågor under intervjutillfället. Intervjun är helt frivillig och den intervjuade får när som helst under studiens gång avsluta sin medverkan utan krav på att ange skäl.

Vid intervjuerna önskar jag använda mig av ljudupptagning för att på ett bättre sätt kunna tolka intervjun. Om detta känns orimligt för intervjupersonen har jag givetvis förståelse för detta.

Konfidentialitet

Uppgifterna som kommer att framkomma under intervjuerna kommer inte att kunna kopplas till den enskilda individen då inga namn, åldrar eller annan identifierbar bakgrund kring intervjupersonerna kommer att finnas i den färdiga uppsatsen. Efter studiens sammanställning kommer ljudupptagningar och all material att raderas.

Vänliga hälsningar,
Annika Zofia Kvist

Student

Annika Kvist
annika.kvist.503@student.lu.se
+46 70 366 11 85

Handledare

Universitetslektor
Marianne Larsson Lindahl
marianne.larsson_lindal@soch.lu.se
+46 46 222 98 97

Brev till barnhemmet (polsk version)

Annika Kvist
Hemlingevägen 2
280 64 Glimåkra
e-mail: annika.kvist.503@student.lu.se

Lund, dnia 03.04.2014r.

**Sz. P. Dyrektor
mgr Anna Oleksy
Zachodniopomorskie
72-500, Międzyzdroje
Lubin, ul. Główna 44**

Szanowna Pani Dyrektor,

Nazywam się Annika Kvist i studiuje kierunek Praca Socjalna, na Wydziale Prawa, Socjologii i Psychologii Uniwersytetu w Lund – Szwecja.

Zwracam się do Pani Dyrektor z uprzejmą prośbą o umożliwienie mi przeprowadzenia badania w formie wywiadu środowiskowego w Państwowym Domu Dziecka w Lubinie. Zebrane materiały zostaną wykorzystane do napisania pracy licencjackiej, której tytuł brzmi "Polski dom dziecka".

Badania zostałyby przeprowadzone w formie rozmowy, przy czym proszę o umożliwienie mi zapisu dźwiękowego przebiegu badań. Chciałabym podkreślić, że wszelkie zgromadzone dane będą miały charakter anonimowy, a uczestnicy do nich pełny dostęp.

Od dawna interesowało mnie zagadnienie pracy socjalnej oraz pomocy innym ludziom będącym w potrzebie. W swojej pracy licencjackiej zamierzam opisać zasady prowadzenia i organizacji polskiego Domu Dziecka oraz obowiązki, z jakimi spotyka się pracownik domu dziecka w codziennych interakcjach z podopiecznymi.

Najdogodniejszym terminem byłby dla mnie okres od 22 kwietnia do 30 kwietnia br. jednak wiem, że jest to praca wymagająca z Państwa strony wiele zaangażowania i poświęcenia, dlatego równie dobry będzie termin i pora zaproponowany przez Państwa. Przywiduję, że rozmowę oraz obserwacja jednorazowo nie będzie dłuższa niż 60 do 80 min.

Dane uzyskane z wywiadów jak już wspomniałam będą anonimowe i nie stoją w kolizji z ustawą o ochronie danych osobowych obowiązującej w polskim prawodawstwie, ponieważ nie można na ich podstawie ustalić konkretnych osób biorących udział w badaniu czy obserwacji.

Proszę o pozytywne rozpatrzenie mojego wniosku.

Z poważaniem

.....

Annika Kvist

Student

Annika Kvist

**Prowadzący promotor
starszy profesor**

LindahL Larsson Marianne

Intervjuguide (svensk version)

Hur kommer det sig att du sökte jobb på barnhemmet?

Hur länge har du arbetat på barnhemmet?

Vad har du för tidigare erfarenhet av att arbeta med barn och vad har du för utbildning?

PLACERING OCH DEN FÖRSTA TIDEN – BEHOV AV TRYGGHET

Vilka barn är det som placeras på barnhemmet (barn till missbrukare, föräldrarlösa etc)?

Hur beslutar man om ett barns/ungdoms placering och hur går man tillväga?

Vilken information får man om barnet/ungdomen innan han/hon placeras på barnhemmet?

Hur skapar ni trygghet för barnet/ungdomen den första tiden?

BARNHEMMET

Hur finansieras barnhemmet? Får man medel från staten eller finansieras barnhemmet genom donationer?

Har barnen egna leksaker eller delar man dem gemensamt?

VARDAGEN PÅ BARNHEMMET – KROPPSLIGA BEHOV

Hur ser en vanlig dag ut på barnhemmet? (om person beskriver i punktform, kan man fråga om de går efter ett specifikt schema)

Den vardagen du precis beskrev, ser det likadan ut för alla på barnhemmet eller ser det olika ut beroende på ålder?

Går barnen i skolan?

Deltar barnen i några aktiviteter utanför hemmet?

Om något av barnen har ett särskilt intresse, (t.ex. fotboll, musik, dans etc.) hur uppmuntras detta intresse?

Firar ni födelsedagar eller olika högtider på barnhemmet? (om ja, be o beskriva ett tillfälle)

PERSONALENS ARBETE

Hur många är ni som arbetar på barnhemmet?

Vad har du och övrig personal för arbetsuppgifter?

Hur delar ni i personalen upp arbetsuppgifterna?

Får barnen vara med och påverka t ex aktiviteter, lek etc?

Finns det några gemensamma muntliga/skriftliga rutiner och regler?

KÄRLEK OCH GEMENSKAP

Finns det något utrymme till egen tid mellan barn och någon i personalen?

Vad har barnen för kontakter utanför barnhemmet?

Kan de biologiska föräldrarna besöka barnen på barnhemmet och gör de det?

Vad anser du är en god barnuppfostran?

Har ni i personalen några övergripande riktlinjer gällande barnuppfostran?

På vilket sätt får barnen utrymme att visa sina känslor?

Hur hanterar och bemöter du barnens känslor? Gör dina kollegor på liknande sätt?

Hur arbetar man med att se till att barnen känner sig accepterade i gruppen?

UPPSKATTNING OCH SJÄLVFÖRVERKLIGANDE

Hur brukar du ge beröm och uppmuntra positiva resultat?

Vad anser du är grundläggande för att barnen ska känna att deras vardag är meningsfull? (Anser du att detta upplevs på ert barnhem?)

Intervjuguide (polsk version)

1. Moze Pani/Pan mi opowiedziec jak Pani/Pan zaczela/ol pracowac w domu dziecka?
2. Jak dlugo Pani/Pan pracuje w domu dziecka?
3. Jakie doswiadczenie ma Pani/Pan w pracy z dziecmi? Jakie wykształcenie ma Pani/Pan?

POTRZEBY BEZPIECZEŃSTWA

1. Jakie dzieci sa umieszczone w waszym domu dziecka?
2. Jak sie decyduje o umieszczenie dzieci / młodzieży w domu dziecka i jak sie postepuje z umieszczeniem?
3. Jakie informacje można uzyskac na temat dziecka / młodzieży zanim on / ona zostanie umieszczony w domu dziecka?
4. Jak stworzy sie bezpieczenstwo dla dziecka / młodego człowieka jak zostanie umieszczony po raz pierwszy?

DOM DZIECKA

1. Moze Pan/Pani opowiedziec cos o srodkach finansowych domu dziecka? Uzyskaja panstwo fundusze od panstwa lub przez donacje?
2. Maja dzieci własne zabawki czy sa wspólne?

POTRZEBY FIZIOLOGICZNE

1. Normalny dzien w waszym domu dziecka? (om person beskriver i punktform, kan man fråga om de går efter ett specifikt schema)
2. Czy wygląda dzien tak samo dla wszystkich w domu dziecka, czy różnie się w zależności od wieku?
3. Chodza dzieci do szkoły?
4. Uczestnicza dzieci w dzialalnosciach poza domem?
5. Jezeli dzieci maja szczegolne zainteresowanie (np. piłka nozna, muzyka, taniec, itp.), jak zacheca sie do tego zainteresowania?
6. Swietujecie urodiny lub inne uroczystosci w domu dziecka? (Jeśli tak, popros o opisanie okazji)

PRACA W DOMU DZIECKA

1. Ile osob pracuje w waszym domu dziecka?
2. Jakie zadania ma Pani/Pan i inne pracownicy?
3. Jak zostaja zadania podzielone na personel?
4. Moga dzieci wplywac np. na wasz plan dnia i zadan?
5. Czy są jakieś wspólne ustne / pisemne procedury i zasady?

MIŁOŚĆ I PRZYŻALEŻNOŚĆ

1. Czy istnieje przestrzeń do własnego czasu pomiędzy dzieckiem i personelem domu dziecka?
2. Jakie kontakty maja dzieci poza domem?
3. Czy rodzice biologiczne moga odwiedzić dzieci? A czy robią to?
4. Czy sa jakies ogolne szczegoly dotyczacych wychowywania dzieci?
5. Jakie mozliwosci maja dzieci aby pokazac swoje uczucia?
6. Jak obslugujesz i reagujesz na uczucia dziecka? Czy twoi koleczy robia w podobny sposob?
7. Jak pracujecie, aby zapewnić, że dzieci czują się akceptowane w grupie?

POTRZEBY UZNANIA I SAMOREALIZACJI

1. Jak Pani/Pan chwali i zachęca do pozytywnych rezultatów?
2. Jakie Pani/Pan sadzi sa podstawowe potrzeby dla dzieci, aby czuli ze ich zycie jest sensowne? (Czy uwaza Pani/Pan ze te potrzeby sa doswiadczone w waszym domu dziecka?)